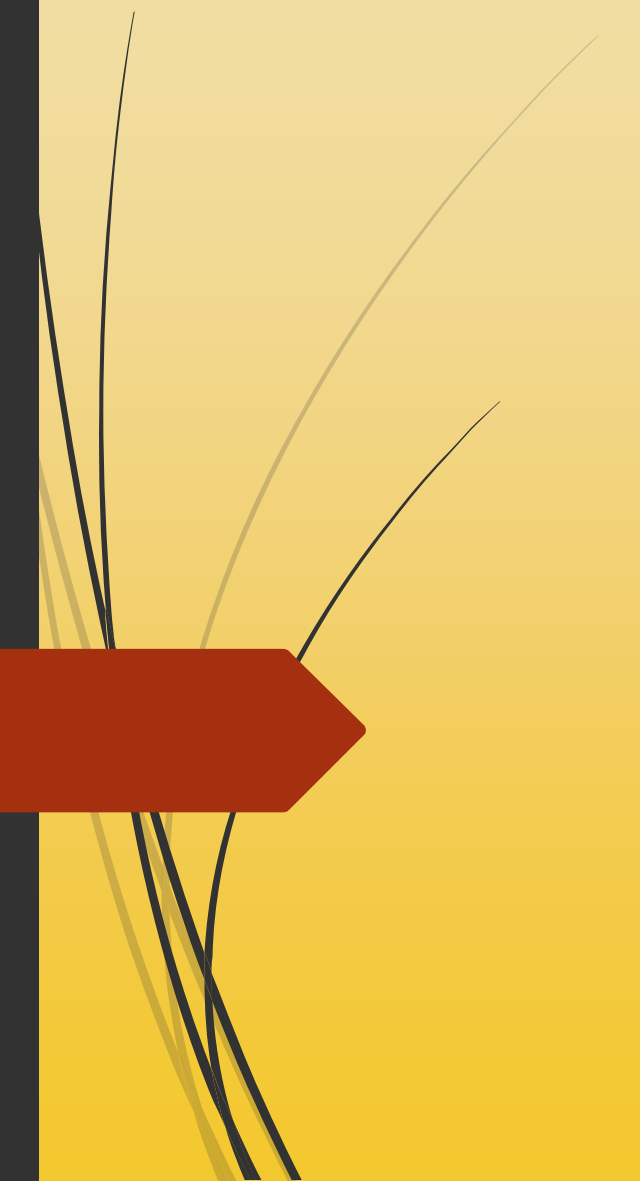

บทที่ 3

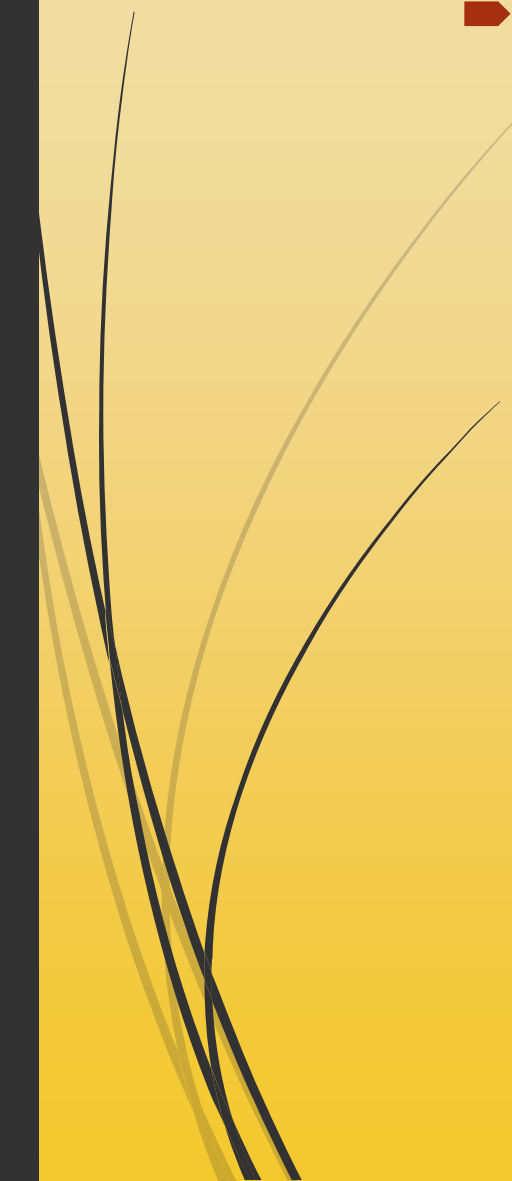
วิวัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย

อาจารย์ผู้สอน ผศ.ดร.วันฮารงค์ ปินอิสริส

วิวัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย

ประวัติรัฐธรรมนูญไทย

- หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้ว ๑๖ ฉบับทั้งฉบับปัจจุบัน มีปัญหาหลากหลายแตกต่างกันไป ในแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

-
-
- ฉบับที่ ๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕
 - เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ “คณะราษฎร” จัดร่างขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการ ปกครองประเทศภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อคณะราษฎรร่าง รัฐธรรมนูญเสร็จแล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระ ประมาภิไธย ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มี บทบัญญัติ รวมทั้งสิ้น ๓๙ มาตรา

- รูปแบบการปกครองตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรูปแบบ **“การปกครองโดยรัฐสภา”** ทั้งนี้เพราะว่ารัฐสภาซึ่งมีสภาเดียวคือ “สภาผู้แทนราษฎร” มีอำนาจ มากกว่าสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ทั้งหมดกล่าวคือ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจดูแลควบคุม กิจการของประเทศ ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้รับการเลือก จากสภาผู้แทนราษฎรด้วย สำหรับรัฐมนตรีคนอื่น ๆ จำนวน ๑๔ คน ก็เช่นเดียวกันต้องเป็น และได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎร ในการถอดถอนรัฐมนตรี (กรรมการราษฎร) หรือพนักงานของ รัฐบาลผู้หนึ่งผู้ใดก็ได้ (มาตรา ๙) โดยที่คณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจที่จะยุบสภาเพื่อให้ราษฎร เลือกตั้งสมาชิกสภาใหม่แต่อย่างใด ๆ

- เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่คณะราษฎรตั้งใจจะประกาศใช้บังคับ เป็นการชั่วคราว จึงมีบทบัญญัติที่ให้ประโยชน์แก่คณะราษฎรเพื่อจัดการสถานการณ์ทั่วไป ของประเทศภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เข้าสู่สภาวะปกติ ดังนั้นบทบัญญัติของ
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงแบ่งออกเป็น ๓ สมัย
- **สมัยที่ ๑** วาระแรกที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารของคณะราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดจำนวน ๗๐ คน
- **สมัยที่ ๒** ภายในเวลา 5 เดือนหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือจนกว่าการจัด ประเทศเป็นปกติเรียบร้อย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท คือ

- ▶ ประเภที่ ๑ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง ของราษฎรจังหวัดละ ๑ คน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า 900,000 คน ให้เลือกผู้แทนเพิ่มขึ้น อีก ๑ คน ทุก ๆ 900,000 คนนั้น เศษของ 900,000 ถ้าเกินกว่าครึ่งให้นับเพิ่มขึ้นอีก ๑ คน
- ▶ ประเภที่ ๒ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการแต่งตั้งใน สมัยที่ ๑ มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภที่ ๑ ถ้าจำนวนเกินให้เลือกกันเองว่าผู้ใดจะคงเป็น สมาชิกต่อไป ถ้าจำนวนขาดให้สมาชิกเลือกบุคคลใด ๆ เข้าแทนจนครบ
- ▶ สมัยที่ ๓ เมื่อจำนวนราษฎรทั่วประเทศได้สอบไล่วิชาประถมศึกษาได้เป็น จำนวนเกินกว่าครึ่งและอย่างช้าต้องไม่เกิน ๑๐ ปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรประเภที่ ๒ ที่มาจากการแต่งตั้งเป็นอันสิ้นสุดไปเหลือเพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น

➡ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ใช้บังคับเป็นเวลา ๕ เดือนกับ ๑๒ วัน และ ถูกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญถาวร ฉบับแรกของไทย

➡ **ฉบับที่ ๒** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๕

➡ รัฐธรรมนูญฉบับนี้นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สอง สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ร่างขึ้น โดยตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน ๗ คน เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ ประกอบด้วย

➡ 1. พระยามโนปกรณนิติธาดา

➡ 2. พระยาเทพวิฑูร

➡ 3. พระยามานวราชเสวี

➡ 4. พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์

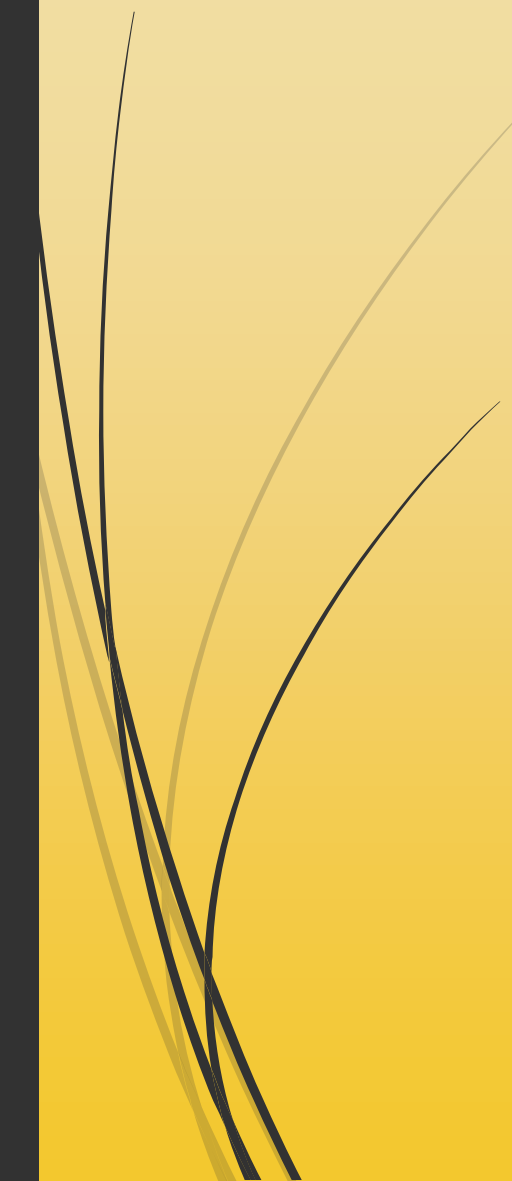
➡ 5. พระยาปริदानฤเบศร์

➡ 6. หลวงประดิษฐ์มนูธรรม

➡ 7. หลวงสินาดโยธารักษ์ ต่อมาได้ตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นอีก ๒ คน คือ

➡ 8. พระยาศรีวิสารวาจา

➡ 9. นายพลเรือโท พระยาราชวังสัน

-
-
- เมื่อกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ได้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จนแล้วเสร็จและประกาศใช้ เป็นรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๖๘ มาตรา แม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะร่างโดยสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่ดังได้ กล่าวแล้วว่า สภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นบุคคลสำคัญของ คณะราษฎรทั้งสิ้น จึงยังผลให้ หลักการและแนวทางในการปกครองประเทศไทยที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีความคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ อย่างมากกล่าวคือ

- **รัฐสภา** มีสภาเดียวคือ “สภาผู้แทนราษฎร” ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากันและวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี
- สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้น โดยถือจำนวน ราษฎร ๒๐๐,000 คนต่อผู้แทน ๑ คน การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง
- สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ ผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้นมีจำนวน เท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑
- ในระหว่างเวลาตั้งแต่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ไปจนกว่าจะเลือกตั้งสมาชิก ประเภทที่ ๑ เสร็จสิ้น สภาผู้แทนราษฎรคงประกอบด้วยสมาชิก ๗๐ คนที่มีอยู่แล้วไปก่อน และอย่างช้าไม่เกิน ๑๐ ปีนับแต่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกของสภานี้จะมีแต่เพียงผู้ที่ราษฎร เลือกตั้งเท่านั้น
- ผลจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทำให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ทั่วประเทศเป็นครั้งแรก เพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ จำนวน ๗๘ คนเมื่อ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๖ การเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมดังกล่าวมาแล้ว

- **คณะรัฐมนตรี** ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกอย่าง น้อย ๑๔ คนแต่ไม่เกิน ๒๐ คน ซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีก ๑๔ คน ต้องเลือกจาก สมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรนอกเหนือจากนี้อาจเลือกจากบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกของสภา ผู้แทนราษฎรก็ได้
- ในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อสภาผู้แทน ราษฎร และรัฐมนตรีทั้งคณะต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของรัฐบาล การนี้สภา ผู้แทนราษฎรสามารถปลดหรือถอดถอนคณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ ขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีก็มีอำนาจที่จะขอให้พระมหากษัตริย์ยุบสภา เพื่อให้ ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกสภาใหม่ทั้งหมดก็ได้
- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ นับแต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา สภาผู้แทนราษฎรได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รวม ๓ ครั้ง คือ

- ➡ ครั้งที่ ๑ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ โดยมีประเด็นสำคัญแก้ไขคือ **ประเทศสยาม** เป็นคำว่า ประเทศไทย
- ➡ ครั้งที่ ๒ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๕๔๓ โดยมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ การขยายระยะเวลาที่ให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทจากเวลา ๑๐ ปีเป็น ๒๐ ปี เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งประเภทเดียว
- ➡ ครั้งที่ ๓ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมคือ การขยายระยะเวลา การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกไปอีกคราวละไม่เกิน ๒ ปี ซึ่งสาเหตุ สำคัญที่ทำให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งนี้ก็คือ เกิดเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒
- ➡ การขยายระยะเวลา
- ➡ ขึ้น และเป็นอุปสรรคสำคัญไม่สามารถจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นได้ การ ดังกล่าวมีขึ้นรวม ๒ ครั้งใน พ.ศ. ๒๕๔๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๗

➡ ฉบับที่ ๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๕)

➡ รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ นี้ เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๓๖ มาตรา

➡ ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เริ่มจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ ๒ จำนวน 5 คน ได้ร่วมกันเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อสภาผู้แทนราษฎรโดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ บังคับใช้มานานกว่า ๑๔ ปีแล้ว เหตุการณ์บ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมากสมควรจะให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของชาติ และเพื่อให้ระบอบการปกครองประชาธิปไตยได้เป็นไปโดยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อารยประเทศทั้งหลาย

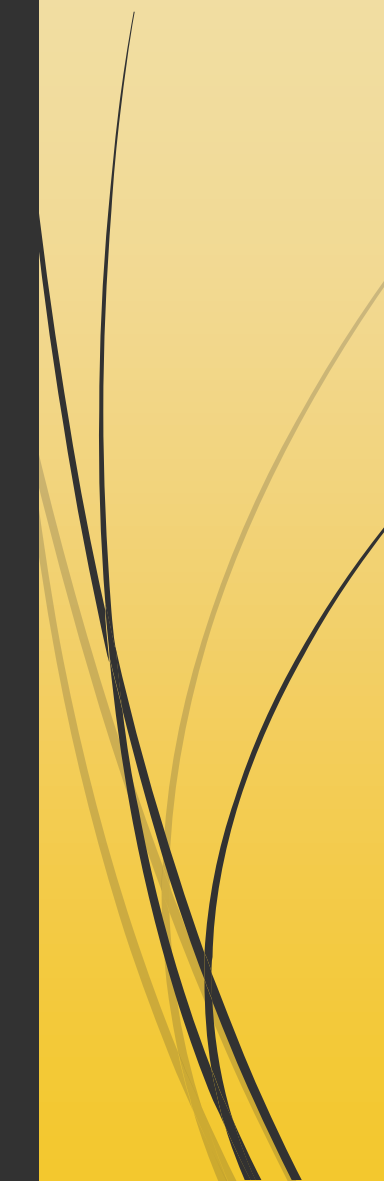
➡ สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ และมีมติรับหลักการและตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา จำนวน ๑๕ คน โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานกรรมาธิการ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขานุการกรรมาธิการ

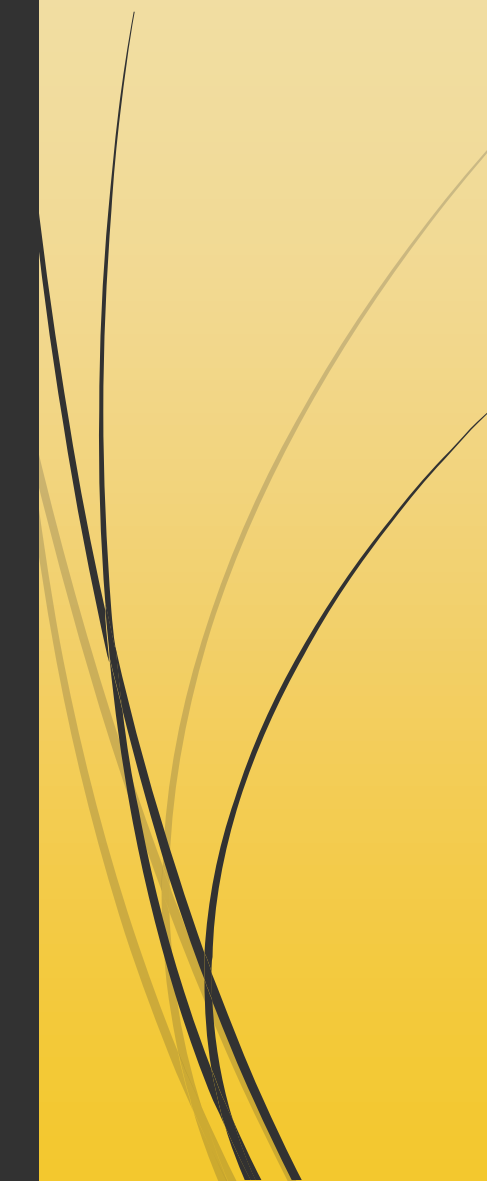
➡ ต่อมาเมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว และเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาให้ความเห็นชอบให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้เป็น รัฐธรรมนูญต่อไปในวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔

➡ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ใช้หลักการของ “การปกครองในระบบรัฐสภา” ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

➡ **รัฐสภา** เป็นระบบสองสภา ประกอบด้วย พุทธิสภา และ สภาผู้แทน

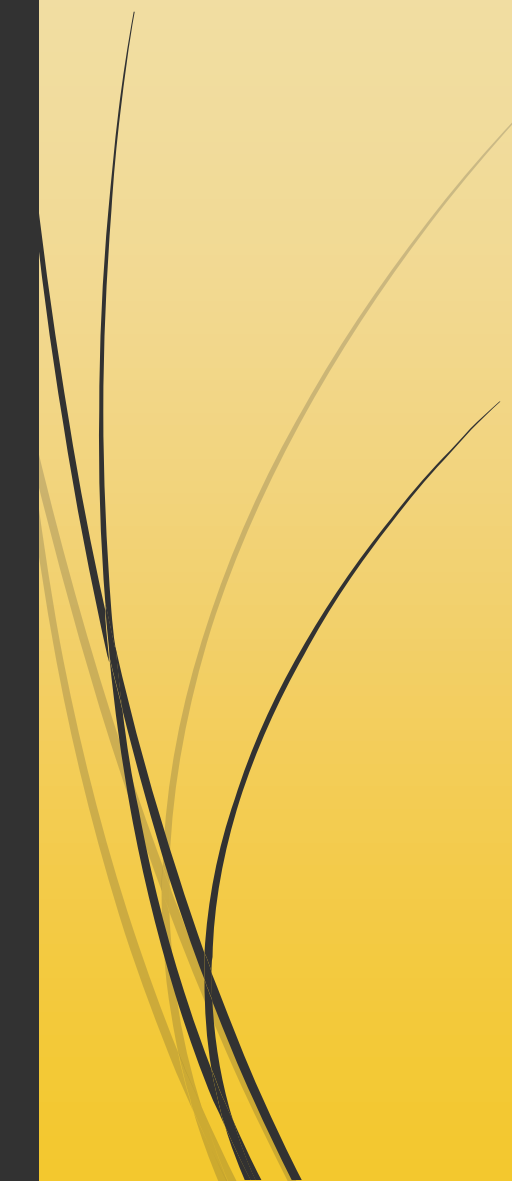
➡ พุทธิสภา ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎร ทั้งสิ้น ยกเว้นในวาระเริ่มแรกเท่านั้นที่อนุญาตให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๒ เป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกของพุทธิสภาจำนวน ๘๐ คน อยู่ในวาระคราวละ 6 ปี และเมื่อครบ ๓ ปี ให้จับสลากออกกึ่งหนึ่ง คุณสมบัติของสมาชิกพุทธิสภารัฐธรรมนูญได้กำหนด ไว้สูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทน กล่าวคือจะต้องมีอายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป และมีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือเคยเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าหัวหน้า กองหรือเทียบเท่า ซึ่งแสดงว่ารัฐธรรมนูญนี้ต้องการให้พุทธิสภาเป็นสภาของผู้ซึ่งมีวุฒิและ คุณวุฒิสูง มีอำนาจหน้าที่น้อยกว่าสภาผู้แทน พุทธิสภามีหน้าที่เป็นเพียงยับยั้งร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น

-
-
- **สภาผู้แทน** ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ จำนวน ๙๖ คน และจากที่มีการเลือกตั้งเพิ่มเติมจำนวน ๘๒ คน เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ดังนั้นจึงมีสมาชิกสภาผู้แทนฯ รวมทั้งสิ้น ๑๗๘ คน
 - **คณะรัฐมนตรี** ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอีก อย่างน้อย ๑๐ คน และอย่างมาก ๑๘ คน การตั้งนายกรัฐมนตรีให้ประธานพฤฒิสภาและ ประธานสภาผู้แทนเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

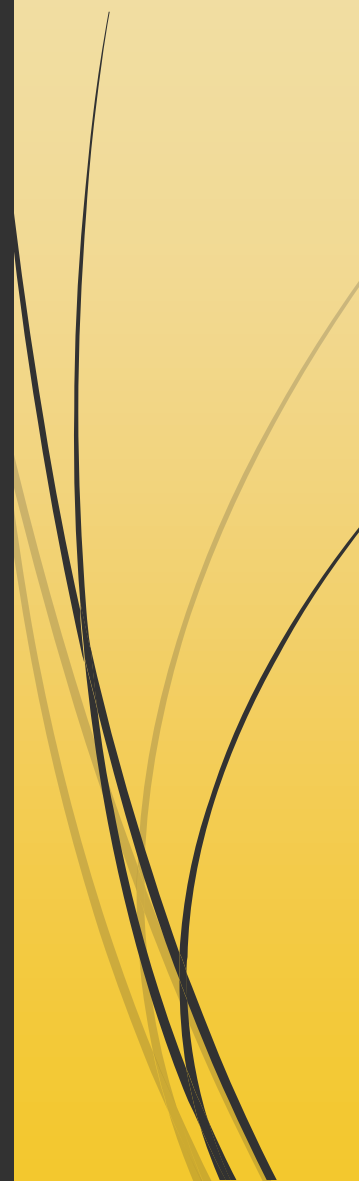
-
-
- ▶ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้มีบทบัญญัติห้ามให้ข้าราชการประจำเข้าดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในขณะเดียวกัน คือ ข้าราชการประจำจะเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกรัฐสภา ในขณะเดียวกันไม่ได้ ซึ่งย่อมหมายความว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการให้แยกข้าราชการ ประจำกับข้าราชการการเมืองออกจากกันโดยเด็ดขาดนั่นเอง อันเป็นหลักการที่ประเทศ ประชาธิปไตยส่วนมากในโลกยึดถือกันมานานแล้วยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้บัญญัติรับรองว่าชนชาวไทยมี เสรีภาพที่จะรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๒ ไม่ได้บัญญัติรับรองไว้ การที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้อุญาตให้ชนชาวไทยใช้เสรีภาพใน เรื่องนี้ได้ ย่อมจะช่วยให้ชนชาวไทยมีโอกาสที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ ของตน และถ่วงดุลอำนาจของ กลุ่มชนอื่น หรือโดยเฉพาะกลุ่มที่มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น กลุ่มข้าราชการเป็นต้น

- ➡ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกใช้บังคับในระหว่างที่ประชาชน กำลังเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจที่เรงแค้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ลื่นสุดลง โดยรัฐบาล แก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ตก จึงยังผลให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรที่มีอายุสั้น
- ➡ ที่สุด คือมีอายุเพียง ๑๘ เดือนเท่านั้น ก็ถูกประกาศยกเลิกโดยคณะรัฐประหารเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐
- ➡ **ฉบับที่ ๔** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๔๙๐
- ➡ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔ ที่คณะรัฐประหารเป็นผู้ร่างขึ้นเองและ ขอพระบรมราชโองการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ มีบทบัญญัติรวม ทั้งสิ้น ๔๘ มาตรา
- ➡ คณะรัฐประหารได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้แทน รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ว่า ที่จำเป็นต้องประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับก่อน เหมาะสมกับประเทศไทยในสมัยที่แล้วมาเท่านั้น นอกจากนั้นแนวทางปกครองที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ ฉบับก่อนนั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นเหตุให้ประเทศชาติ ทరుดโทรมลงเป็นลำดับได้ คณะรัฐประหารเชื่อว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเป็น “วิถีทางจรรโลง ประเทศชาติให้วัฒนาถาวร” และเป็น “ทางบำบัดทุกข์เข็ญของประชาชนทั้งปวงให้เข้าสู่ภาวะ ปกติได้สืบไป”

- อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงหลักการและกลไกในการปกครอง ประเทศที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้จะเห็นว่า มีความคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ค่อนข้างมาก กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ใช้หลักการของ “การปกครองในระบบรัฐสภา” เหมือนกัน มีสองสภาเหมือนกัน ผิดกันแต่เพียงว่าสมาชิกของสภาสูงซึ่งเรียกชื่อใหม่ว่า “วุฒิสภา” และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์มีจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ห้ามข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกัน แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามไม่ให้ป็นสมาชิกวุฒิสภา
- สำหรับคณะรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอย่างน้อย ๑๕ คน และอย่างมาก ๒๕ คน ในการตั้งนายกรัฐมนตรีให้ประธานคณะอภิรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

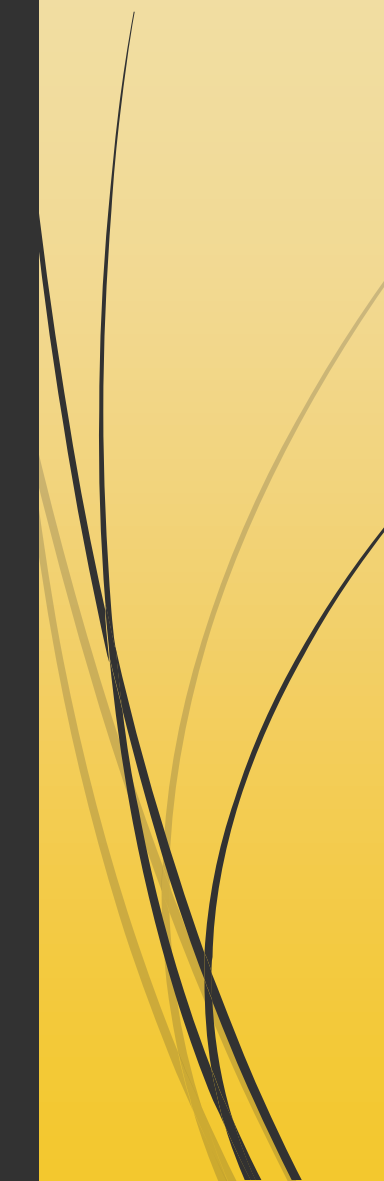
-
-
- ส่วนข้อแตกต่างที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้สร้างกลไกในการปกครอง เพิ่มขึ้นคือ บัญญัติให้มีคณะอภิรัฐมนตรี ๕ คน ทำหน้าที่ “ถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์ เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติทุกสาขา” และกำหนดให้อภิรัฐมนตรีเท่านั้นมีสิทธิที่จะได้รับ แต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อภัยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ ว่า “ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหาร พระราชภาระไม่ได้จะ ได้แต่งตั้งอภิรัฐมนตรีขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถ้า พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งหรือไม่สามารถจะทรง แต่งตั้งได้ ก็ให้คณะอภิรัฐมนตรีเข้า บริหารราชการแผ่นดินในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทันที”

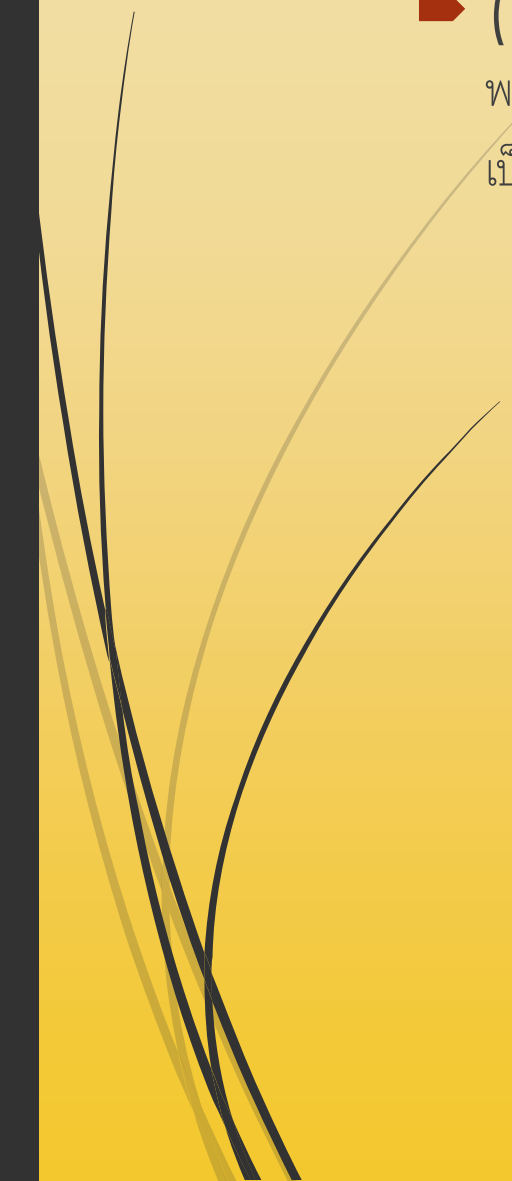
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐสภารวม ๓ ครั้ง โดยครั้งแรก แก้ไขเรื่องวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ครั้งที่สองแก้ไขเรื่องกำหนดเวลาในการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญฉบับถาวร และวิธีการในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ
ถาวรซึ่งกำหนดให้มีสภาร่าง รัฐธรรมนูญเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน ๑๘๐วัน เพื่อเสนอให้รัฐสภา
พิจารณา และ ครั้งที่สามแก้ไขเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้สิ้นสุดลงเพราะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อวันที่ ๒๓
มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒
- **ฉบับที่ ๕** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒(๑)
- เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕ ซึ่งคณะอภิรัฐมนตรีในหน้าที่ของคณะ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่
๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ มีบทบัญญัติ รวมทั้งสิ้น ๑๘๘ มาตรา

-
-
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็น ฉบับแรก สภาร่างรัฐธรรมนูญสภานี้มีสมาชิก ๔๐ คน ซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน จากสมาชิกสภาผู้แทน ๑๐ คน และจากบุคคลภายนอกมีคุณสมบัติต่างกัน ๔ ประเภท ประเภทละ ๕ คน คือ
 - (๑) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ๕ คน
 - (๒) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ปลัดกระทรวงหรืออธิบดีหรือเทียบเท่า ๕ คน
 - (๓) ผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเคยเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร หรือสมาชิก พฤษสภา หรือดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ๕ คน และ
 - (๔) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ๕ คน

- นอกจากนั้นในการร่างรัฐธรรมนูญได้ทำการร่างรัฐธรรมนูญโดยมีการ ประชุมโดยเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าฟังการ ประชุมได้ กับทั้งได้เลือกสมาชิก ของสภา ๔ คน ทำหน้าที่สับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเลือกสมาชิกอีก ๔ คน มีหน้าที่พิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญตามหลักการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางไว้ กับได้ นำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเก่า ๆ ที่ ยังใช้ได้มาประมวลไว้ด้วย นอกจากนั้นสภาร่างยัง ได้ค้นคว้าพิจารณารัฐธรรมนูญของนานาประเทศประกอบในการร่างอีกด้วย ฉะนั้นจึงกล่าว ได้ว่า การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ทำกันอย่างละเอียดรอบคอบ และอย่างมีเจตนาที่จะสร้าง การปกครอง ระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างมั่นคง ในประเทศไทยโดยไม่ถูก ทำลายจากผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบบนี้ ด้วย เหตุนี้จึงปรากฏว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติ รวมทั้งสิ้นถึง ๑๘๘ มาตรามากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ทุกฉบับ และ แม้รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้จะกำหนดให้มีสองสภาและนำเอาหลักการของ **“การปกครองในระบบสภา”** และ **ห้ามข้าราชการประจำ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะเดียวกัน** ซึ่งปรากฏอยู่ใน รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มาใช้ก็ตามแต่ก็ได้เพิ่มวิธีการที่จะช่วยทำให้การปกครองในระบบ ประชาธิปไตยได้ดำรงอย่างมั่นคงอีกหลายประการ เช่น

-
- (๑) วางหลักประกันสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้นให้ผู้บริหารละเมิดได้ง่ายเกินไป เช่น ถ้าบุคคลใดเห็นว่าตนถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ของบุคคลนั้นมีสิทธิร้องขอให้ศาลพิจารณาปล่อยบุคคล นั้นจากการคุมขังได้มาตรา ๓๑ นอกจากนั้นก็มียกเว้นข้อบัญญัติอื่น ๆ อีก เช่น บทบัญญัติที่ห้ามฝ่ายบริหารบั่นทอนเสรีภาพในการเขียน การพิมพ์ และการโฆษณาโดยวิธีการปิดโรงพิมพ์ (มาตรา ๓๕) และบทบัญญัติที่ห้ามฝ่ายบริหารจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีใดคดี หนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายเป็นต้น

-
-
- (๒) ห้ามเอกชน คณะบุคคล และพรรคการเมืองใช้กำลังทหารไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมเป็นเครื่องมือทางการเมือง นอกจากนั้นทหารและบุคคลอื่นในสังกัดหน่วยทหารที่ยังรับราชการอยู่ถูกห้ามมิให้เป็นสมาชิกและเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือ แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดให้กำลังทหารทั้งหมดอยู่ในบังคับบัญชาของพระมหากษัตริย์โดยตรง และกำหนดให้ผู้ใช้กำลังทหารเพื่อ การรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามจลาจลต้องขอพระบรมราชโองการก่อนจึงจะสั่งการได้ เห็นได้ชัดว่าที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้แม่ทัพหรือผู้บัญชาการกองพลใช้ กำลังทหารออกปฏิบัติภารกิจดังกล่าว โดยมีได้ทราบบังคับมทูลเพื่อขอพระบรมราชานุญาต ซึ่ง พระมหากษัตริย์อาจจะไม่อนุมัติก็ได้ ถ้าไม่มีเหตุผลสมควร

-
-
- ➡ (๓) นอกจากการวางหลักประกันเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคง ขึ้นดังกล่าไปแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญยังได้พยายามส่งเสริมให้สถาบันที่มีอยู่ในประเทศได้มี ส่วนช่วยรักษาคุณภาพทางการเมืองให้ดำรงอยู่อีกด้วย ซึ่งย่อมจะเป็นการได้ช่วยให้การ ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า

- นอกจากจะได้รับประกัน ฐานะของพระมหากษัตริย์ให้มั่นคงโดยบัญญัติห้ามฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ โดยเด็ดขาด(มาตรา ๕) และเพิ่มพระราชอำนาจในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาส่งมา ให้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ด้วยแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้เพิ่มพระราชอำนาจให้แก่ พระมหากษัตริย์ได้ทรงสามารถใช้อำนาจบริหาร บางอย่างได้ตามพระราชอัธยาศัยอีกด้วย อำนาจที่ว่านี้ก็คือ อำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาตรา ๘๒ ของรัฐธรรมนูญฉบับ นี้ได้บัญญัติไว้ว่า ให้พระมหากษัตริย์ “ทรงเลือกและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจากผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์

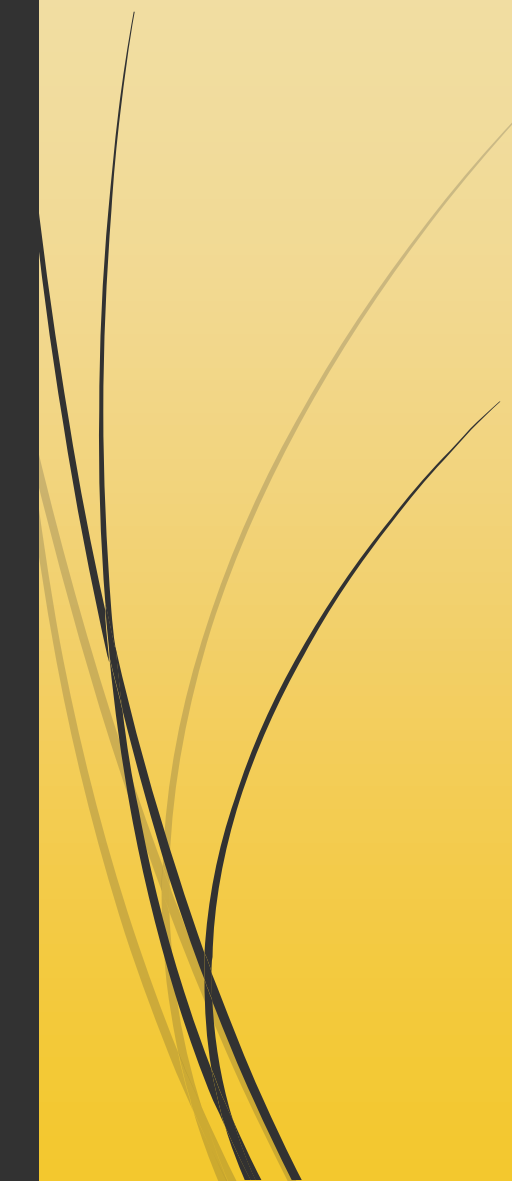
ต่อ

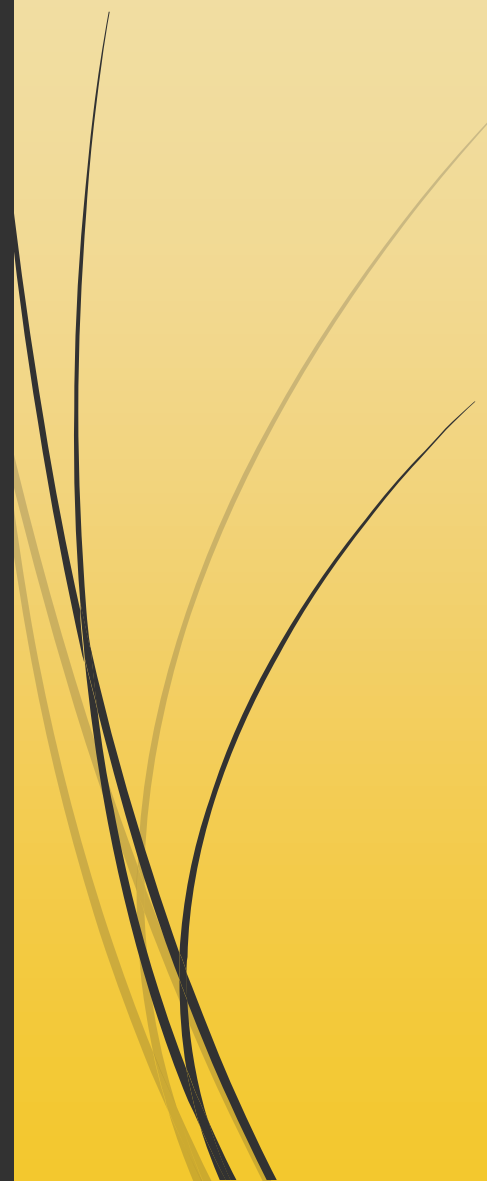
ซึ่งทรงพระราชดำริเห็น ว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่างๆ อันจะยังประโยชน์ ให้
เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน” และ “ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระราชราช โองการแต่งตั้งสมาชิก
วุฒิสภา” ซึ่งถือได้ว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการจะให้ วุฒิสภาเป็นตัวแทนของประมุขคอยตรวจสอบการ
ทำงานของสภาผู้แทนและรัฐบาลซึ่งอาจจะ คำนึงถึงผลได้ผลเสียทางการเมืองมากเกินไป จนอาจเป็นผลเสียต่อ
ผลประโยชน์ของ ประเทศชาติโดยรวม

และเจตนารมณ์ที่ว่านี้ก็ปรากฏชัดอยู่ในบทบัญญัติที่ให้วุฒิสภามี อำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมายของสภาผู้แทนเพิ่มขึ้น
(มาตรา ๑๒๒) และมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการของคณะรัฐมนตรีมากขึ้น(มาตรา ๑๒๙, ๑๓๐ และ ๑๓๑)

➡ นอกจากจะได้วางบทบัญญัติรับประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ มั่นคงและปรับปรุงกลไกทางการเมืองให้ดีขึ้นแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดวิธีการที่จะ ช่วยทำให้บุคคลที่อยู่ในวงการรัฐบาลเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นผู้ เสียสละเพื่อประเทศชาติ อันจะทำให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวางอีกด้วย ดังจะเห็นได้จาก บทบัญญัติที่ห้ามสมาชิกวุฒิสภาและรัฐมนตรีตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจ หรือรับสัมปทานจากหน่วย ราชการหรือ ประโยชน์ใด ๆ จากรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ(มาตรา ๘๐) และห้ามรัฐมนตรีโดยเฉพาะ ทำการค้าหรือรับประโยชน์ใด ๆ จากบริษัทหรือ องค์กรใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อกำไร(มาตรา 143)

➡ **รัฐสภา** เป็นระบบสองสภาประกอบด้วย วุฒิสภา และสภาผู้แทน

-
-
- **วุฒิสภา** ประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เมื่อครบ ๓ ปีให้สมาชิกจับสลากออก จำนวนกึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกนี้ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป โดยให้นับอายุตั้งแต่ วันที่ได้รับแต่งตั้งมา

-
-
- ➡ **สภาผู้แทน** ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยตรงและวิธี รวมเขตจังหวัดโอยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัด ๑๕๐,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทน ๑ คน และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี อย่างไรก็ตามในวาระเริ่มแรกนี้ให้สมาชิกสภาผู้แทนซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนต่อไป และได้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนเพิ่มขึ้นอีกให้ครบจำนวนพลเมืองซึ่งการเลือกตั้งเพิ่มเติมนี้มี ขึ้นในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ใน ๑๙ จังหวัด และมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน จำนวน ๒๑ คน
 - ➡ นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนจะเป็นข้าราชการ ประจำมิได้

- **คณะรัฐมนตรี** ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรี อีกไม่น้อยกว่า ๑๕ คน และไม่มากกว่า ๒๕ คน ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการประจำไม่ได้
- อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และรักษาไว้ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงก็ ตาม แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ใช้บังคับอยู่ได้ไม่นานก็ถูกล้มเลิกไปโดยคณะรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

- ➡ **ฉบับที่ ๖** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๖๕ (๒๕๖๕) เป็น รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๖ ประกาศใช้เมื่อวันที่ **4** มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๑๒๓ มาตรา คณะ รัฐประหารได้ให้เหตุผลในการนำเอารัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๕ กลับมาใช้บังคับโดยแก้ไข บทบัญญัติบางมาตราว่า “รัฐธรรมนูญฉบับนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น” “ยิ่งกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ที่ เคยมีมาแล้ว” ดังนั้นหลักการและแนวทางของการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึง เหมือนกับหลักการและ แนวทางที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ทุกประการ ซึ่งจะไม่ กล่าวถึง ณ ที่นี้อีก แต่จะกล่าวเฉพาะส่วนที่สำคัญ อันเป็นผลจากการแก้ไขเท่านั้นคือ

➡ **ประการที่ ๒** รัฐธรรมนูญฉบับนี้นำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๕ ที่ห้ามฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ว่าในคดีใด ๆ มาบัญญัติไว้ด้วย(มาตรา ๔) ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ จึงยังผลให้ราษฎรผู้หนึ่งฟ้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นคดีแพ่งต่อศาล นอกจากนั้น**ประการที่ ๑** รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดวิธีการลดจำนวนสมาชิก ประเภทที่ ๒ เป็น ๒ ระยะ คือ ๕ ปีลดครึ่งหนึ่งตามเกณฑ์ของจำนวนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โดยอนุญาตให้ราษฎรในจังหวัดนั้นเลือก ผู้แทนเพิ่มขึ้นอีกจำนวนหนึ่งเท่ากับจำนวนผู้แทนที่จังหวัดนั้นมีอยู่แล้วในสภาผู้แทน และเมื่อ ครบ ๑๐ ปีแล้ว สมาชิกประเภทที่ ๒ จะหมดวาระทั้งหมด คงมีแต่สมาชิกประเภท ๑ อยู่ใน สภาเท่านั้น ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ไม่ได้กำหนดให้มีการลดจำนวนสมาชิกประเภทที่ ๒ เป็นระยะ ๆ แต่กำหนดให้เลิกเมื่อครบ ๑๐ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้นำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕ กำหนดให้มีคณะองคมนตรีทำหน้าที่ถวายความเห็นต่อ พระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา ซึ่งรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๒ ได้บัญญัติไว้ด้วย

- ➡ **ประการที่ ๓** รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการ จัดตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ไม่ได้บัญญัติ รับรองไว้ แต่เนื่องจากรัฐบาลไม่ยอมออกกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง จนกระทั่งปี ๒๕๔๘ จึงยังผลให้ชนชาวไทยไม่สามารถใช้เสรีภาพดังกล่าวได้ก่อนหน้านี้
- ➡ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับเรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ก็ได้ยกเลิก รัฐธรรมนูญจนกระทั่งกระทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงประกาศ ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้เหตุผลว่า ต้องการจะมีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสม เพื่อให้การ ปกครองประเทศเป็นไปโดยเรียบร้อยยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

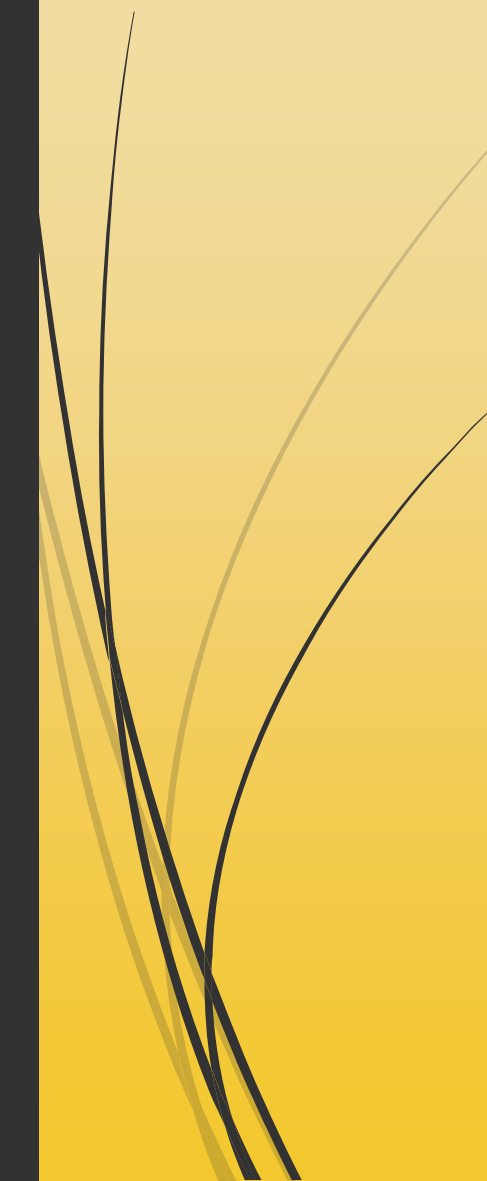
■ ฉบับที่ ๗ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

■ รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๗ เป็นรัฐธรรมนูญที่คณะปฏิวัติต้องการใช้เป็น แนวทางในการปกครองประเทศเพียงชั่วคราวในระหว่างระยะเวลาที่ยังไม่ได้ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ ธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๐ มาตราน้อยกว่ารัฐธรรมนูญชั่วคราวทุกฉบับที่เคยมีการประกาศใช้

■ รัฐสภา ตามธรรมนูญปกครองฉบับนี้คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ตั้งเป็นจำนวน ๒๔๐ คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและ ให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย

■ คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีมี จำนวนตาม สมควร ซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาไม่ได้

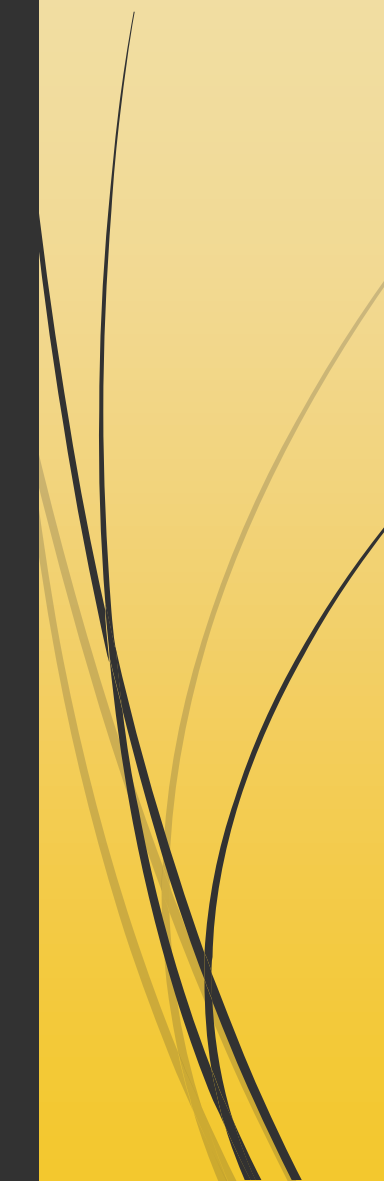
- ▶ เจตนารมณ์ที่เห็นได้ชัดของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือ ต้องการวาง แนวทางในการปกครองประเทศไทยเป็นไปตามที่ คณะข้าราชการ โดยเฉพาะผู้นำฝ่ายทหารเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าการปกครองประเทศไทยตาม รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็น การปกครองในระบบ “รัฐบาลโดยข้าราชการ” (Bureaucratic Government) โดยแท้ ดังจะเห็น ได้จากกลไกที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ หัวหน้าคณะปฏิวัติ เป็นผู้เสนอรายชื่อบุคคล จำนวน ๒๔๐ คน ไปให้พระมหากษัตริย์ทรงตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจะทำ หน้าที่ เป็นรัฐสภาด้วย ในขณะเดียวกันซึ่งก็ปรากฏว่าสมาชิกทั้ง ๒๔๐ คนนั้นเป็นข้าราชการ ประจำการเกือบทั้งหมด และเป็นนายทหารประจำการกว่า ๓ ใน ๔ นอกนั้นเป็นข้าราชการ ประจำฝ่ายพลเรือน นักหนังสือพิมพ์ และ นักการเมือง

-
-
- นอกจากนี้การทำหน้าที่ของสมาชิกสภาในการควบคุม การบริหาร ราชการแผ่นดินของรัฐบาลก็ไม่สามารถทำได้ กล่าวคือ รัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่ต้องแถลงนโยบายต่อสภาสมาชิกสภาจะเปิดอภิปรายทั่วไปก็ไม่ได้และตั้งกระทู้ถาม รัฐมนตรีก็ไม่ได้มีหน้าที่เพียงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติซึ่งเสนอโดยรัฐบาลและสมาชิกแห่ง สภานี้เท่านั้น และที่สำคัญที่สุด ธรรมเนียมการปกครองฉบับนี้ยังได้ให้อำนาจพิเศษแก่ นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗ โดยนายกรัฐมนตรีอาจขอมติของ คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจสั่งการ หรือกระทำการใด ๆ ได้ตามที่นายกรัฐมนตรี “เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือราชบัลลังก์ หรือการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลาย ก่อทวน หรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมา จากภายนอกราชอาณาจักร” ยังผลให้มาตรา ๑๗ เป็นมาตราที่มีความน่ากลัวเท่าๆ กับ “อำนาจปฎิวัติ” เพราะเป็นมาตราที่มอบทั้งอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการให้แก่ นายกรัฐมนตรีแต่ผู้เดียว

➡ เห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีลักษณะเป็นเพียงหลักประกันทาง กฎหมายให้แก่รัฐบาลฝ่ายเดียว จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่ผิดกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ทุกฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นเอกสารจำกัดการใช้อำนาจของรัฐบาล และเป็นหลักประกันทางกฎหมาย ให้แก่สิทธิเสรีภาพของประชาชน

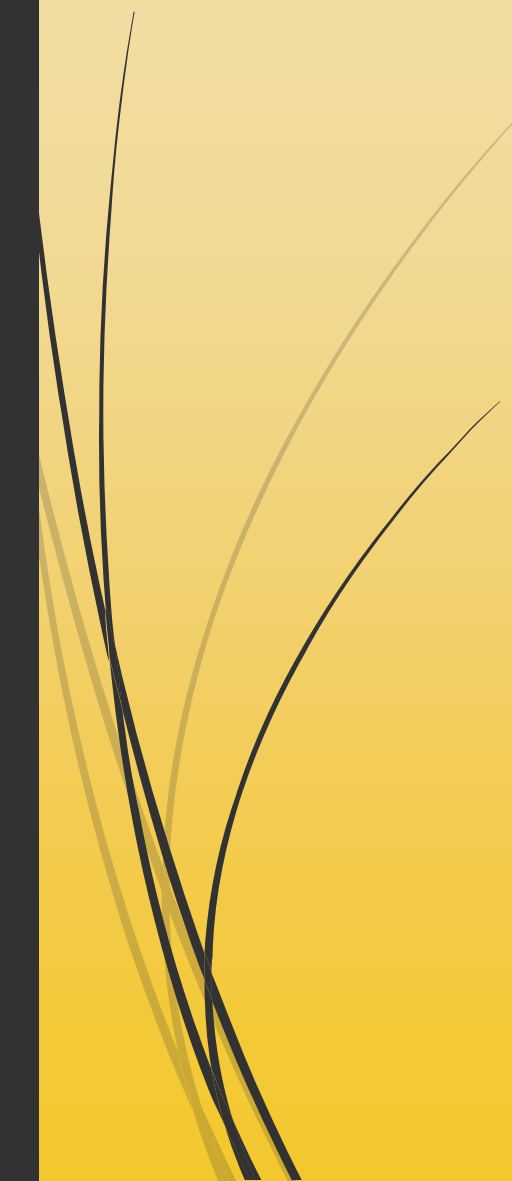
➡ **ฉบับที่ ๘** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑

➡ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๑๔๓ มาตรา รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้เวลายาว ก้นนานที่สุด โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญตามธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. ๒๕๐๒ คณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำเอารูปแบบของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสองสภา คือ วุฒิสภาและ สภาผู้แทนฯ และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ มาใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้หลายเรื่องก็ตาม แต่หลักการ ใหญ่เป็นหลักการเดียวกันกับหลักการ ของธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. ๒๕๐๒ กล่าวคือ

-
-
- ๑. หลักแยกผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารออกจากกัน กล่าวคือ รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกรัฐสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ ถ้าสมาชิกรัฐสภาผู้ใดได้รับแต่งตั้งเป็น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี จะต้องลาออกจากสมาชิกภาพแห่งรัฐสภาคณะปฏิวัติได้ให้ เหตุผลในการนำหลักการนี้มาใช้ว่า หลักการนี้จะช่วยทำให้เกิดการค้ำและดุลกันระหว่างผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและผู้ใช้อำนาจบริหาร รวมทั้งจะช่วยป้องกันมิให้เกิดความอลเวงไม่เรียบร้อย หลักการแยกอำนาจดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลดีมาแล้วในบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส ซึ่ง เคยประสบความอลเวงไม่เรียบร้อยและกลับมีเสถียรภาพการเมืองดีขึ้น ภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ซึ่งมีบทบัญญัติห้ามสมาชิกรัฐสภาเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน

-
๒. หลักใช้ข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือค้ำประกันเสถียรภาพของ รัฐบาล โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ห้ามข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะเดียวกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารสามารถตั้งข้าราชการประจำให้เป็น สมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญซึ่งมีเป็นจำนวนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ของสภาผู้แทน และตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังให้อำนาจแก่สมาชิกวุฒิสภาใน การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีได้เท่ากับสมาชิกสภาผู้แทน เช่น ประชุมร่วมกับสภาผู้แทนในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ย่อมทำให้ นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการประจำทั้งหมดสามารถใช้สมาชิก วุฒิสภาที่เป็นข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือค้ำจุนเสถียรภาพของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่

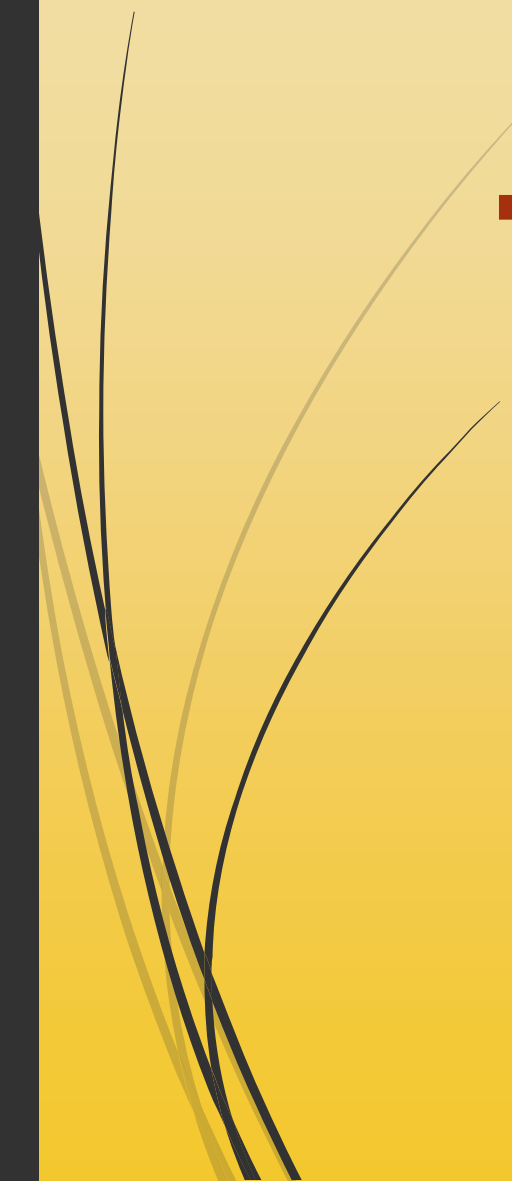
- นอกจากนั้นในการแต่งตั้งบุคคลผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีรับทัญญูติ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้นำขึ้นทูลเกล้าฯ แต่งตั้งและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการซึ่งประธานรัฐสภาก็ได้แก่ประธานวุฒิสภานั้นเอง
- **ฉบับที่ ๙** ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕
- เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ภายหลังจากคณะปฏิวัติซึ่งมีจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ธรรมนูญการปกครองนี้ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๒๓ มาตรา

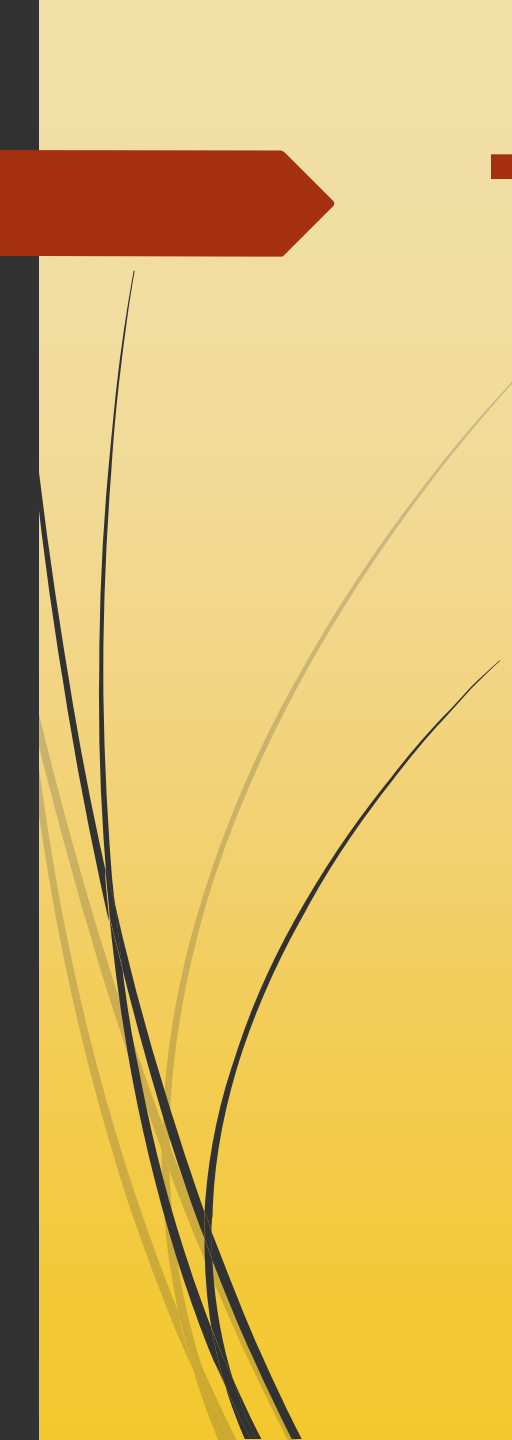
-
-
- ธรรมนูญการปกครองฉบับนี้เหมือนกับธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ทั้งชื่อ หลักการ และแนวทางในการปฏิบัติ กล่าวคือ สถานิติ บัญญัติมีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ข้าราชการประจำมีสิทธิเข้าดำรงตำแหน่งทาง การเมืองได้ทั้งในคณะรัฐมนตรีและในสภานิติบัญญัติได้ในขณะเดียวกัน การให้อำนาจพิเศษ ตาม มาตรา ๑๗ แก่นายกรัฐมนตรีมีขอบข่ายในการใช้บังคับกับการกระทำต่าง ๆ กว้างขวาง ขึ้น โดยถือว่าการกระทำอัน เป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ หรือก่อนทวนหรือ คุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือทำลายทรัพยากรของประเทศ หรือบั่นทอนอนามย์ของประชาชนเป็นการกระทำที่ผิดร้ายแรงเท่ากัน การกระทำอันเป็นการ บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ นอกจากนั้นยังบัญญัติให้ใช้มาตรานี้ย้อนหลังกับการกระทำ ดังกล่าวที่เกิดขึ้นก่อนใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้อีกด้วย

- ส่วนความแตกต่างในเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การที่บัญญัติให้สภานิติบัญญัติทำหน้าที่ในการพิจารณาออกกฎหมายและอนุมัติร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีจะเสนอ มาให้พิจารณาเท่านั้น นอกจากนั้นสมาชิกสภานิติบัญญัติมีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ ซึ่งต่างกับสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามธรรมเนียมการปกครอง พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งไม่มีสิทธิประการนี้
- **ฉบับที่ ๑๐** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗
- รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๐ นี้ เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๒๓๘ มาตรา

➡ ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดหลังจากเหตุการณ์วันมหา วิปโยค ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ หลังจากที่จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีได้ลาออกจากตำแหน่ง โดยมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีได้ แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๑๔ คน โดยคณะกรรมการ ชุดนี้ได้นำเอารัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ มาเป็นแนวในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใช้เวลา ในการยกร่างเพียง ๓ เดือนเท่านั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาปรับปรุงแก้ไขเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗ จากนั้นจึงส่งร่างรัฐธรรมนูญไป ให้นิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาและลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

- เนื่องจากคณะกรรมการได้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๙๒ เป็นแนวทาง ในการพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงวางแนว การปกครองไว้คล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๙๒ คือ ยึดถือหลักการของ “ระบบรัฐสภา” เป็นหลักในการปกครอง โดยมีสาระสำคัญสรุป
- **รัฐสภา** ประกอบด้วย ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกันย่อมเป็นไป ตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
- **วุฒิสภา** ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปีบริบูรณ์ วาระในการดำรง ตำแหน่งคราวละ 5 ปี ในวาระแรกเมื่อครบ ๓ ปี ให้ออกจากตำแหน่งครึ่งหนึ่ง โดยวิธีจับสลาก และได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการออกกฎหมายและควบคุมการบริหารงานของ คณะรัฐมนตรี เกือบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร

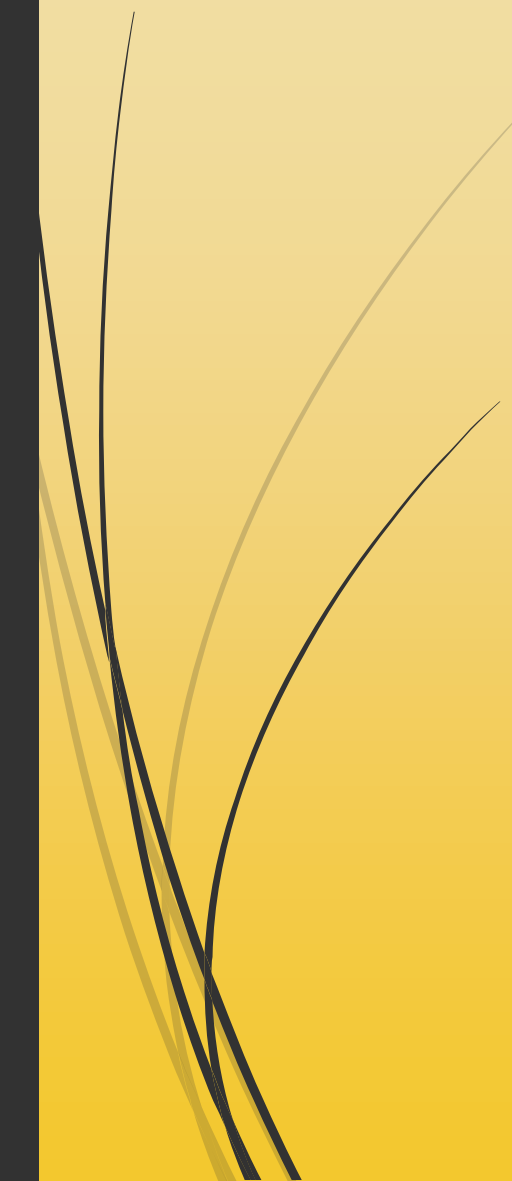
-
-
- **สภาผู้แทนราษฎร** ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมี จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕๐ คน แต่ไม่เกิน ๓๐๐ คน จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร วาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี
 - **คณะรัฐมนตรี** ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกไม่เกิน ๓๐ คน มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ทรงตั้ง นายกรัฐมนตรีจะต้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีอีกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนรัฐมนตรีทั้งหมด

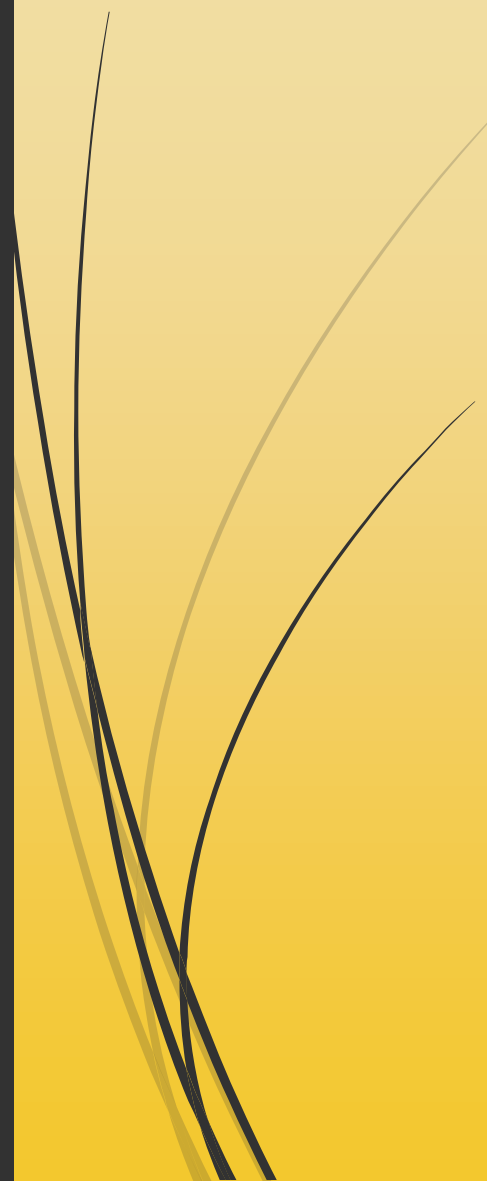
➡ จะต้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ ตั้ง นายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ว่าห้ามข้าราชการประจำ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและรัฐสภาโดยเด็ดขาด ซึ่งเท่ากับมอบอำนาจให้แก่ประชาชนอย่าง เต็มที่ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้วางหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ อย่างกว้างขวาง เช่น บุคคลจะไม่ถูกจับกุมหรือสอบสวนเพื่อให้มีการฟ้องร้องเขาในคดีอาญา โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเดียวกัน เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้ประกาศ อุดมการณ์ไว้ อย่างแจ่มชัดว่ายึดมั่นใน “การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันจะยังผลให้เกิด ความเป็นธรรมในสังคม ป้องกัน คุ่มครองสิทธิเสรีภาพและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ชาวไทย โดยจะดำเนินการให้ความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคมลด น้อยลง” และส่งเสริมให้ชาวนาและเกษตรกรอื่นมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อ ประกอบเกษตรกรรม ตามสมควร

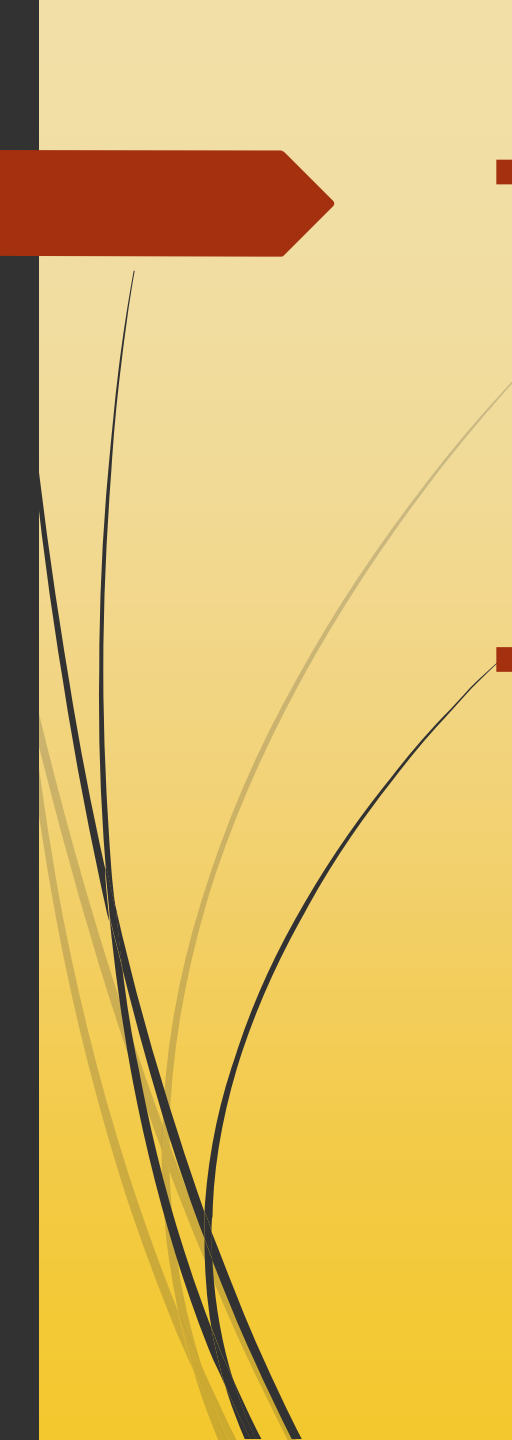
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

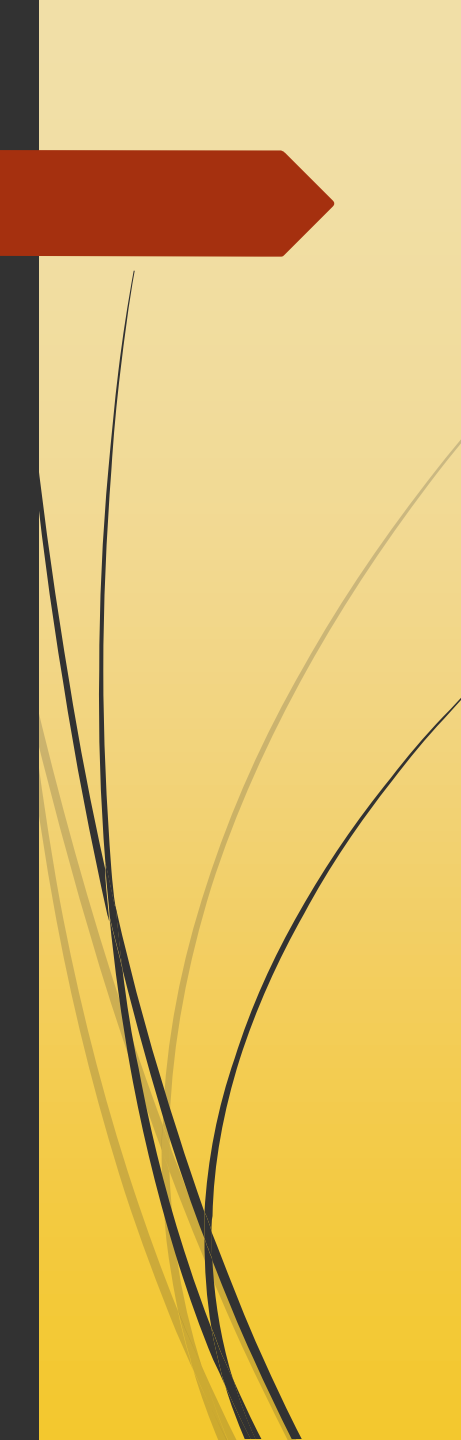
- ➡ ระหว่างการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ๑ ครั้ง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นการแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องให้ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนประธานองคมนตรี
- ➡ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ เริ่มประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ และมาสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ด้วยเกิดการปฏิรูปการปกครอง แ่่นดิน โดยการนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ คิดเป็นเวลาในการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ๒ ปี

-
-
- นักวิชาการบางท่านตั้งข้อสังเกตว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับของไทยที่เคยใช้กันมานั้นมีทั้งที่เป็นประชาธิปไตยและเป็นเผด็จการ มีทั้งที่มีอายุการใช้ระยะสั้นและระยะยาว รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับเป็นเวลานาน ๆ ได้แก่ฉบับที่ใช้ประโยชน์และอาจพิเศษแก่ กลุ่มข้าราชการประจำทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ส่วนรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ได้ไม่นานนั้น มักจะได้อำนาจและเสรีภาพอย่างกว้างขวางแก่ประชาชน และถือว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๐ คือรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ ฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพ แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางจึงทำให้เวลาใช้บังคับได้เพียง ๒ ปีเท่านั้น

- ฉบับที่ ๑๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๙
- เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๑ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๒๙ มาตรา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ภายหลังที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙
- แนวทางการปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีแนวทาง เช่นเดียวกับธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ และธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๕ กล่าวคือ
- รัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ประกอบด้วย สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๔๐๐ คน ทำหน้าที่นิติบัญญัติ พ

-
-
- **นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี** จะเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการ ปกครองแผ่นดินไม่ได้ และส่วนที่แตกต่างออกไปจากธรรมเนียมการปกครองดังกล่าวข้างต้นก็คือ จะเป็นข้าราชการประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำหรือดำรงตำแหน่งใดในกิจการที่ดำเนินธุรกิจเพื่อหากำไรไม่ได้
 - นอกจากนี้ให้มีสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีคณะหนึ่ง ซึ่ง ประกอบด้วย บุคคลในคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีหน้าที่ให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีปรึกษา และให้คณะรัฐมนตรีและสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีร่วมกัน กำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

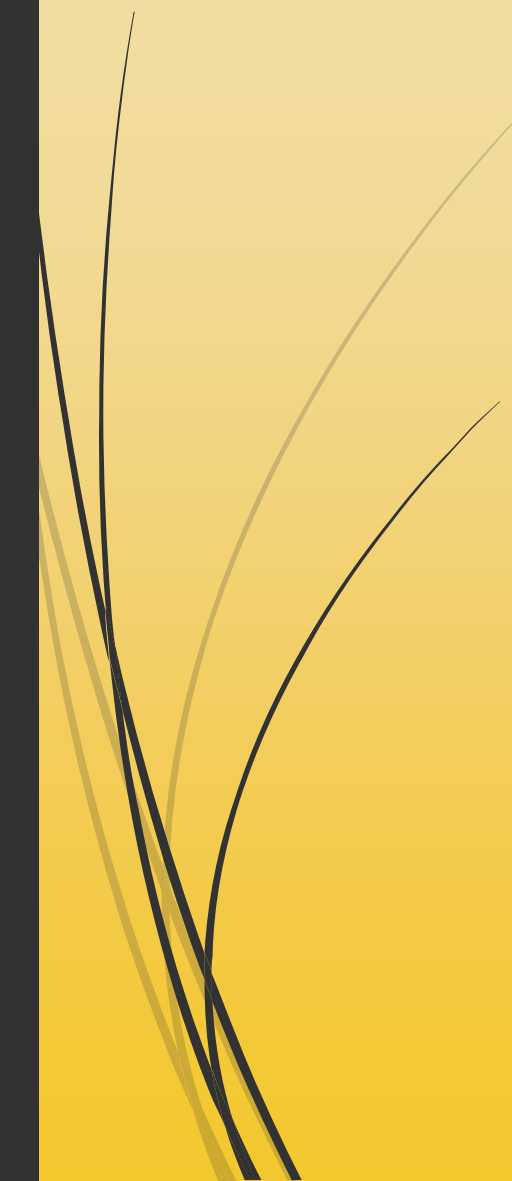
-
- ➡ และที่สำคัญที่สุดซึ่งเหมือนกันก็คือ บทบัญญัติที่ให้อำนาจพิเศษ แก่นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๑ ในการป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการ บ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการ แผ่นดิน หรือการกระทำอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการกระทำอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศ หรือเป็นการบั่นทอน สุขภาพอนามัยของประชาชน เช่นเดียวกับมาตรา ๑๗ ของรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ และ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งมีผลใช้บังคับย้อนหลังกับกรณีที่เกิดขึ้นได้ด้วย
 - ➡ อย่างไรก็ตามสิ่งที่แตกต่างออกไปของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือ แผน พัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ๆ ละ ๔ ปี คือ

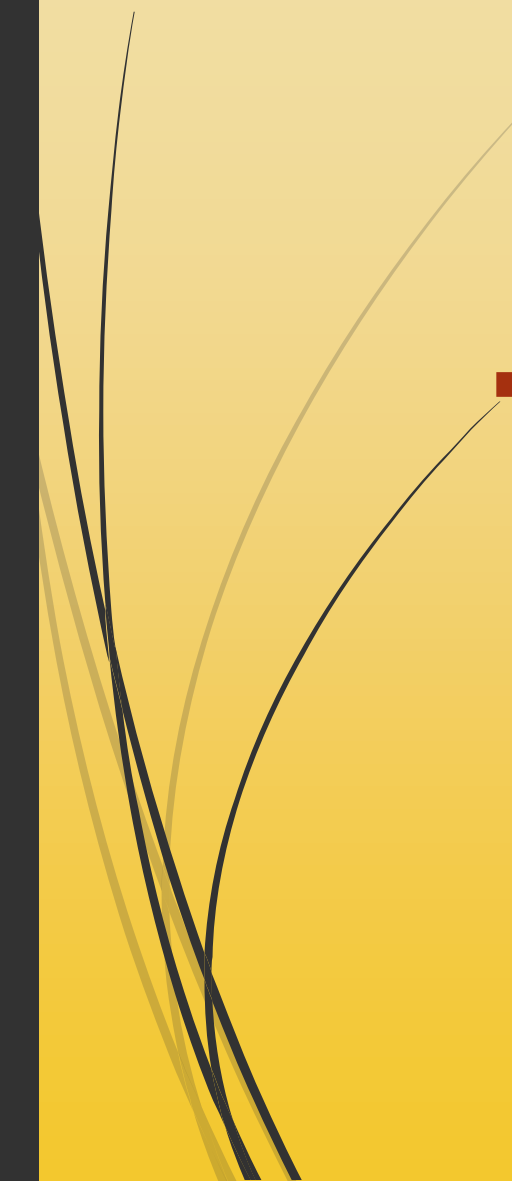
-
- **ระยะสี่ปีแรก** เป็นระยะฟื้นฟูเสถียรภาพของประเทศ ทั้งทาง เศรษฐกิจและการเมือง ในระยะนี้ให้สภาพภูมิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งมีสมาชิกที่ได้รับการ แต่งตั้งเป็นผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเพียงประเภทเดียว ขณะเดียวกันก็จะเร่งรื้อ ให้ประชาชนเกิดความสนใจและตระหนักในหน้าที่ของตน
 - **ระยะสี่ปีที่สอง** เป็นระยะที่ให้ราษฎรมีส่วนในการบริหารราชการ แผ่นดินมากขึ้น โดยจัดให้มีรัฐสภาอันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสมาชิกมาจากการ เลือกตั้งและวุฒิสภาซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งสองสภานี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่าเทียมกัน
 - **ระยะสี่ปีที่สาม** ขยายอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น และ ลดอำนาจของวุฒิสภาลงเท่าที่จะทำได้ต่อจากนั้นไป ถ้าราษฎรตระหนักในหน้าที่และความ รับผิดชอบของตนที่มีต่อชาติบ้านเมือง ในระบอบประชาธิปไตยแล้วก็อาจยกเลิกวุฒิสภาให้ เหลือแต่สภาผู้แทนราษฎร

➤ ฉบับที่ ๑๒. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๐

➤ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๒ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ หลังจากที่คณะปฏิวัติทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ และยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยมีเหตุผลว่า ปรารถนาที่จะเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคมความสามัคคีของชนในชาติ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขของประชาชนตลอดจนสร้างเสริมความสัมพันธ์กับนานาประเทศเพื่อให้เกิด ความมั่นคงทั้งภายในภายนอกราชอาณาจักร ธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๓๒ มาตรา

➤ รัฐสภา ตามธรรมนูญฉบับนี้คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบ ด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๕๐๐ คน

-
-
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีหน้าที่เพียง ๒ ประการ คือ จัดทำ รัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเท่านั้น ในการจัดทำรัฐธรรมนูญนั้นบทบัญญัติ ของธรรมนูญการปกครองฉบับนี้มีความมุ่งหมายให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดทำให้แล้วเสร็จ ภายในปี ๒๕๒๑ และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายในปีเดียวกัน
 - ประเด็นสำคัญของธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ที่แตกต่างจาก ธรรมนูญการปกครองฉบับอื่น ๆ ก็คือ มีการตั้งองค์กรหนึ่งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่คอยควบคุม การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีอีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ

-
-
- ▶ ให้มีสภานโยบายแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลในคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้นเอง สภานโยบายแห่งชาตินี้มีอำนาจหน้าที่กำหนด แนวนโยบายแห่งรัฐ และให้ความคิดเห็นแก่คณะรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน มี ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายสำคัญหรือเมื่อนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณาปัญหาใด ประธานสภานโยบายแห่งชาติจะเสนอปัญหานั้นให้ที่ประชุมร่วมระหว่างสมาชิกสภานโยบายแห่งชาติและ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัยก็ได้ และเมื่อที่ประชุมร่วมมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น การประชุมร่วมกันมีประธานสภานโยบายแห่งชาติ เป็นประธาน
 - ▶ นอกจากนี้การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำกราบบังคมทูลของประธานสภานโยบายแห่งชาติด้วย สำหรับนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีนั้นจะเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติขณะเดียวกันไม่ได้

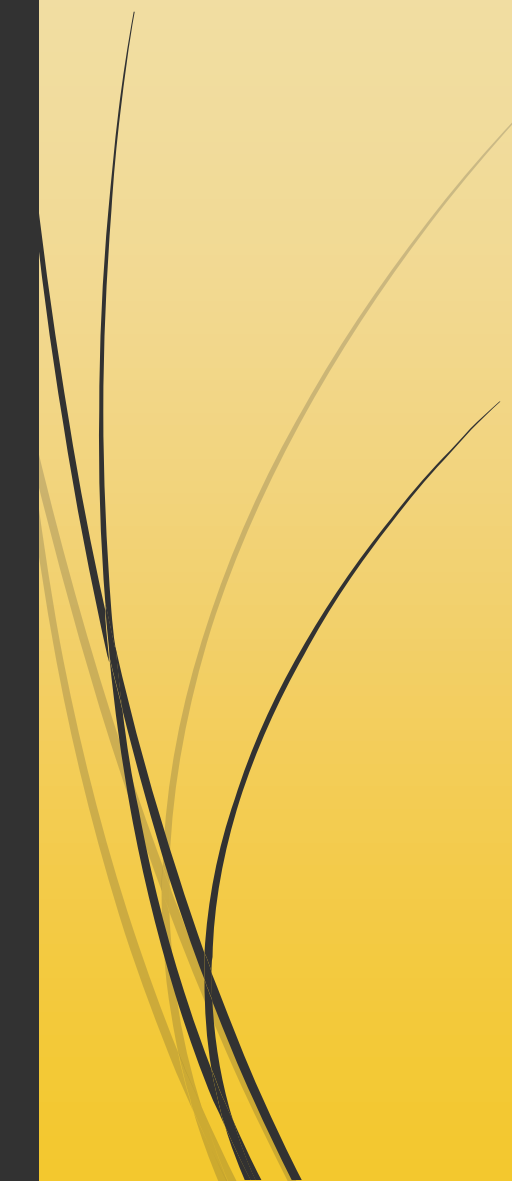
➤ และที่สำคัญที่สุดที่ธรรมนูญปกครองนี้บัญญัติไว้เช่นเดียวกับ ธรรมนูญการปกครองฉบับอื่น ๆ ก็คือ การให้อำนาจอธิปไตยแก่นายกรัฐมนตรีในการป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือการกระทำอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการกระทำอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศ หรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งมีผลย้อนหลัง ไปถึงการกระทำดังกล่าวก่อนวันประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ด้วย

➤ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้ ใช้บังคับมาจนกระทั่ง วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงถูกยกเลิกไป เพราะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งก็คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

➡ ฉบับที่ ๑๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑)

➡ **ความเป็นมา** โดยที่คณะปฏิวัติได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมีพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ เป็นผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ ล้มสลายลง

➡ ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ คณะปฏิวัติได้นำธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ในการที่จะประกาศใช้เป็นกฎหมาย สูงสุดในการปกครองและ บริหารประเทศ โดยประกาศใช้วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ในธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักรฉบับนี้ได้ปรากฏเจตนารมณ์อย่างชัดเจนในการที่จะให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็น องค์กรที่มีหน้าที่จัดทำตามความในคำปรารภตอนหนึ่งว่า คณะปฏิวัติจะให้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยใช้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดร่างขึ้นตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ มีการเลือกตั้งปีพุทธศักราช ๒๕๒๑

-
-
- ตามธรรมเนียมการปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้ได้บัญญัติให้สภา นิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าสามร้อยคนแต่ไม่เกินสี่ร้อยคน ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด ตามที่ ประธานสภานโยบาย แห่งชาตินำความกราบบังคมทูลในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน ๓๖๐ คน

การดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญ

➤ ๑. การตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

➤ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ และตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักรฉบับนี้ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๒๐ สมัยสามัญ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๙ แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ทั้งนี้เพื่อเป็นผู้ดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยกรรมการ ๓๕ คน โดยคณะรัฐมนตรีเสนอชื่อผู้ที่มีได้เป็น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นกรรมการจำนวน ๑๐ คน ส่วนอีก ๒๕ คนเป็นสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งที่ประชุมเลือก

๒. การพิจารณาของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติแต่งตั้ง คณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว คณะกรรมการชุดนี้ได้เริ่มประชุมกันเป็นครั้งแรกเมื่อวันศุกร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยได้ เลือกนายจิตติ ตังศภัทย์ เป็นประธานคณะกรรมการ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็น เลขาธิการ คณะกรรมการ และนายอัษฎราทร จุฬารัตน์ เป็นผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

■ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการได้กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีร่างรัฐธรรมนูญโดยได้พิจารณาถึง โครงสร้างของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งข้อแตกต่างของรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ และได้มอบหมายให้เลขาธิการฯ เป็นผู้ กำหนดโครงสร้าง รัฐธรรมนูญกว้าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมาธิการพิจารณา ส่วนเรื่องข้อคิดเห็นของประชาชนนั้น คณะกรรมาธิการได้มอบหมายให้เลขาธิการฯ สรุประเด็นเสนอต่อคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณา

■ เลขาธิการฯ ได้เสนอโครงสร้างของรัฐธรรมนูญต่อที่ประชุม คณะกรรมาธิการดังนี้

➡ คำโครงการพิจารณาหลักการของรัฐธรรมนูญ

๑. คำปรารภ

- ➡ จะกำหนดในลักษณะใดเท่าที่ผ่านมาจะกล่าวถึงความ เป็นมาของระบอบการปกครองและเหตุที่มาของรัฐธรรมนูญที่พิจารณายกกว้างขึ้น

๒. บททั่วไป

- ➡ ๒.๑ ชื่อประเทศและรูปของรัฐ
- ➡ ๒.๒ ระบอบการปกครอง
- ➡ ๒.๓ เจ้าของอำนาจอธิปไตยและการใช้อำนาจอธิปไตย

๓. พระมหากษัตริย์

- ➡ ๓.๑ ฐานะ
- ➡ ๓.๒ อำนาจ
- ➡ ๓.๓ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- ➡ ๓.๔ การสืบราชสมบัติ

➤ ๓.๔.๑ กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๖๗

➤ ๓.๔.๒ การได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ

➤ ๓.๔.๓ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ จะกระทำได้หรือไม่
เพียงใด

๔. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

๕. หน้าที่ของชนชาวไทย

๖. แนวนโยบายแห่งรัฐจะสมควรบัญญัติไว้หรือไม่เพียงใด

๗. นิติบัญญัติ

➤ ๗.๑ จะมีกี่สภา จะเรียกชื่ออย่างไร ใครเป็นประธานสภา

➤ ๗.๒ สภาที่มีจะประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งและหรือเลือกตั้งอย่างไร

- ๗.๓ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นสมาชิกของสภาที่มาจากการแต่งตั้งควรจะกำหนดไว้หรือไม่เพียงใด
- ๗.๔ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งควรจะกำหนดไว้ หรือไม่เพียงใด รวมทั้งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในขณะสมัครรับเลือกตั้ง
- ๗.๕ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้เลือกตั้งควรจะกำหนดไว้หรือไม่เพียงใด
- ๗.๖ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งบางประการที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- ๗.๗ อายุของสภา
- ๗.๘ การเริ่มต้นและสิ้นสุดของสมาชิกสภาของสมาชิกสภา
- ๗.๙ อำนาจของสภา
- ๗.๙.๑ สิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติแต่ละสภาจะกระทำได้แค่ไหนเพียงใด
- ๗.๙.๒ สิทธิในการยับยั้งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของแต่ละสภา

➤ ๗.๕.๓ อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารของแต่ละสภาควรมีหรือไม่อย่างไร

➤ ๗.๕.๓.๑ การตั้งกระทุ้ถาม

➤ ๗.๕.๓.๒ การเปิดอภิปรายในลักษณะต่าง ๆ

➤ ๗.๕.๓.๓ อื่น ๆ

๘. บริหาร

➤ ๘.๑ ควรกำหนดจำนวนรัฐมนตรีหรือไม่เพียงใด

➤ ๘.๒ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นรัฐมนตรี

➤ ๘.๓ ก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะเข้าบริหารราชการแผ่นดินจะต้องแถลงนโยบายและได้รับความไว้วางใจจากสภาก่อนหรือไม่เพียงใด

➤ ๘.๔ การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรี

➤ ๘.๕ อำนาจของฝ่ายบริหาร

➤ ๘.๕.๑ ในการบริหารราชการแผ่นดินทั่วไป

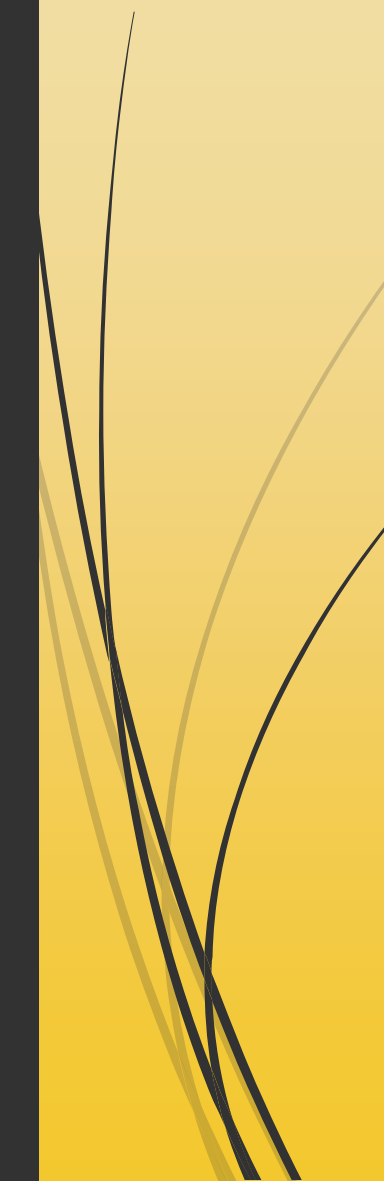
➤ ๘.๕.๒ ในการเสนอและออกกฎหมาย

➤ ๘.๕.๓ การยุบสภา

➤ ๘.๖ ความสัมพันธ์กับฝ่ายนิติบัญญัติควรบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ระเบียบรัฐสภา หรือควรแยกฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารจากกันแค่ไหนเพียงใด

๙. ตุลาการ

- ๙.๑ อำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี
 - ๙.๒ การแต่งตั้ง ย้าย และถอดถอนผู้พิพากษาตุลาการ
 - ๑๐. องค์การหรือสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่วินิจฉัยกฎหมายว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ
 - ๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะให้กระทำได้แค่ไหนเพียงใด
 - ๑๒. องค์การหรือสถาบันทางการเมืองอื่นที่ควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
 - ๑๓. เรื่องอื่นๆ ทั้งในหลักใหญ่และรายละเอียดที่ควรพิจารณาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- ก่อนที่คณะกรรมการได้พิจารณาเค้าโครงการพิจารณา หลักการของรัฐธรรมนูญตามที่เลขานุการฯ เสนอมานั้น คณะกรรมการได้มีมติให้ กรรมการทุกคนได้แสดงความคิดเห็นถึงแนวทางของระบบการปกครองที่ควรจะเป็น หลักการในการนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งความคิดเห็นของกรรมการที่เสนอนั้นสรุป ได้ ๓ แนวทางคือ

-
-
- ๑. เห็นควรที่จะนำหลักการของรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๑ และฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาเป็นหลักในการพิจารณา แต่มีอีกความเห็นหนึ่งควร ที่จะหลักการของรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๑ มาเป็นหลักในการพิจารณาเพียงฉบับ เดียว
 - ๒. เห็นควรที่จะบัญญัติรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามหลักการของ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทย และให้สภา
 - ผู้แทนราษฎรมีข้อกำหนดขีดคั่นให้น้อยที่สุด โดยใช้รูปแบบการปกครองระบบรัฐสภา เพื่อที่จะให้มีการพัฒนาทาง การเมืองเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย

- ๓. เห็นควรที่จะบัญญัติรัฐธรรมนูญให้องค์กรต่างๆ ที่เป็น กลไกทางการเมืองในการ ปกครองและบริหารประเทศ ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความราบรื่นและ มีเสถียรภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายบริหารโดยพิจารณาจากการเมืองในอดีตที่ผ่านมา ทั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร
- สำหรับความคิดเห็นแนวทางที่สามนั้นมีประเด็นสำคัญ ๒ ประการคือ ใช้ระบบแยกอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารและใช้ระบบรัฐสภา ซึ่ง มีจุดประสงค์ที่จะบัญญัติรัฐธรรมนูญให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองนั่นเอง จากนั้น คณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเค้าโครงการพิจารณาหลักการของรัฐธรรมนูญ ตามที่เลขานุการฯ ได้เสนอมาพร้อมด้วยความคิดเห็นของกรรมาธิการในแนวทางของระบบ การปกครองที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างละเอียดในหลักบ่อย ๆ ของแต่ละหัวข้อตาม เค้าโครงการที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วคณะกรรมาธิการจึงได้ มอบหมายให้เลขานุการฯ ดำเนินการยกร่างบทบัญญัติตามหลักการที่ คณะกรรมาธิการได้มีมติ เห็นชอบเสนอต่อคณะกรรมาธิการพิจารณา

- ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่เลขานุการฯ ได้เสนอนั้น คณะกรรมการได้พิจารณาเรียงลำดับตั้งแต่มาตราแรกจนถึงมาตราสุดท้าย การพิจารณาใน ขั้นตอนนี้คณะกรรมการได้มีการนำหลักการที่ได้ลงมติไปแล้วบางประการ ขึ้นมาทบทวนใหม่ ด้วย ทั้งนี้เพื่อความละเอียดรอบคอบในการพิจารณา
- สำหรับคำปรารภนั้น คณะกรรมการได้มอบหมายให้ ศจ.ดร. อุดล วิเชียรเจริญ กรรมการเป็นผู้ดำเนินการร่าง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณา ซึ่งคำปรารภนี้ได้พิจารณาหลังจากได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ใน การดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการนี้ใช้เวลาการดำเนินการประมาณ 5 เดือนเศษ ร่างรัฐธรรมนูญนี้มีทั้งหมด ๑๙๑ มาตรา คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือลง วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ นำส่งร่างรัฐธรรมนูญต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อ เสนอให้ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาตามมาตรา ๑๐ แห่งธรรมนูญการปกครอง

ราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ซึ่งในคราวประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๙/ ๒๕๒๑ วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ประธานสมานิติบัญญัติแห่งชาติได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญว่าจะส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้สมาชิก พิจารณาล่วงหน้าเป็นเวลาสองสัปดาห์ก่อนที่จะพิจารณาในวาระที่ ๑

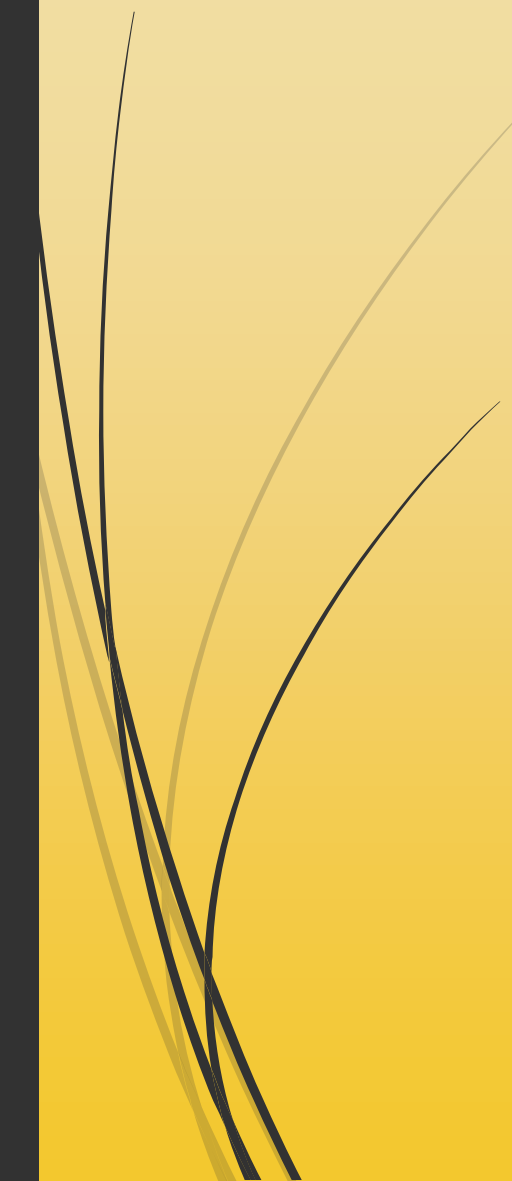
➡ **๓. การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวาระที่ ๑ และวาระที่ ๒**

➡ เมื่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการ อธิการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สมานิติบัญญัติแห่งชาติ จะต้องพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว นั้น เป็นสามวาระตามที่ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้กำหนดไว้

- มติของที่ประชุมเป็นเสียงเห็นชอบ ๒๓๖ คนนั้น ถือว่าเป็น จำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ จึงเป็นมติของที่ประชุมให้รับร่างรัฐธรรมนูญนี้ไว้พิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่ สอง

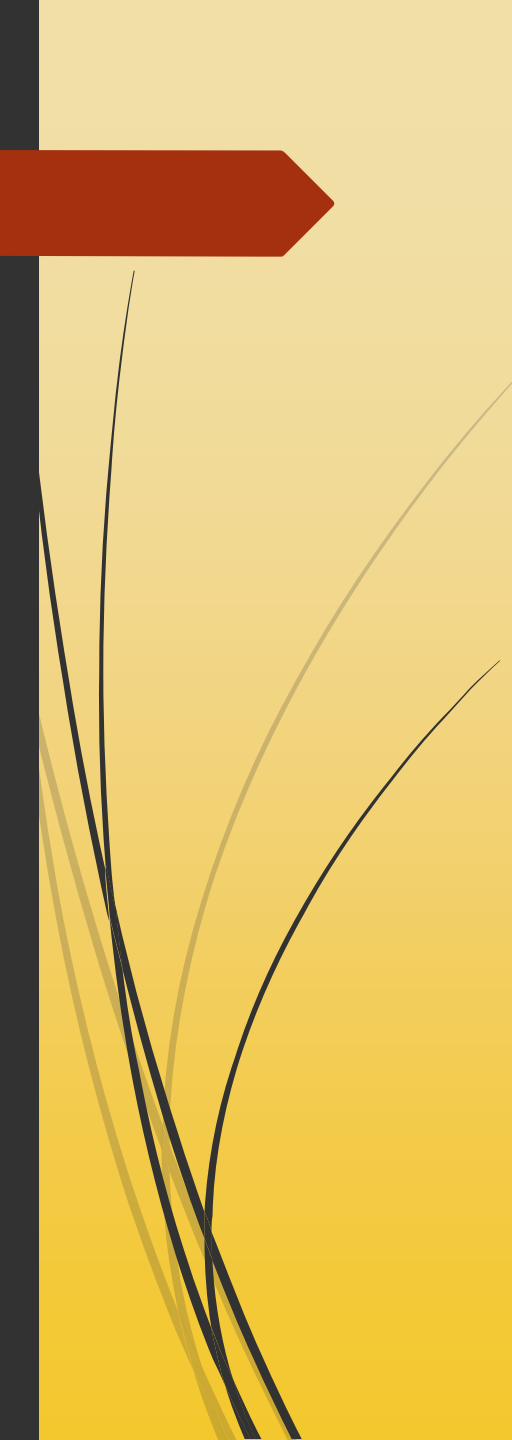
การพิจารณาในวาระที่ ๒

- การพิจารณาในวาระที่ ๒ เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติข้อ ๑๐๓ กำหนดให้การพิจารณาในวาระที่สองให้สภาตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น โดยคณะกรรมการจะมี จำนวนเท่าใดและจะประกอบด้วยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกและจะประกอบด้วยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกหรือไม่ให้เป็นไปตามมติของสภา
- ดังนั้นในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๖ วัน ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ หลังจากที่สภาได้ลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมดจำนวน ๓๕ คน

-
-
- สำหรับสมาชิกอื่นที่ไม่ได้เป็นกรรมการ หากเห็นสมควร แก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นประการใด ข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ข้อ ๑๐๔ ได้กำหนดให้สมาชิกมีสิทธิเสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือ ต่อประธาน คณะกรรมการภายในเวลาที่สภากำหนด ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติดำหนดระยะเวลาให้ สมาชิกยื่นคำแปรญัตติภายในเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่สภาลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญนั้นไว้ พิจารณา
 - ส่วนระยะเวลาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ นั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติดำหนดเวลาไว้ว่า จะต้องดำเนินการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาเท่าใด

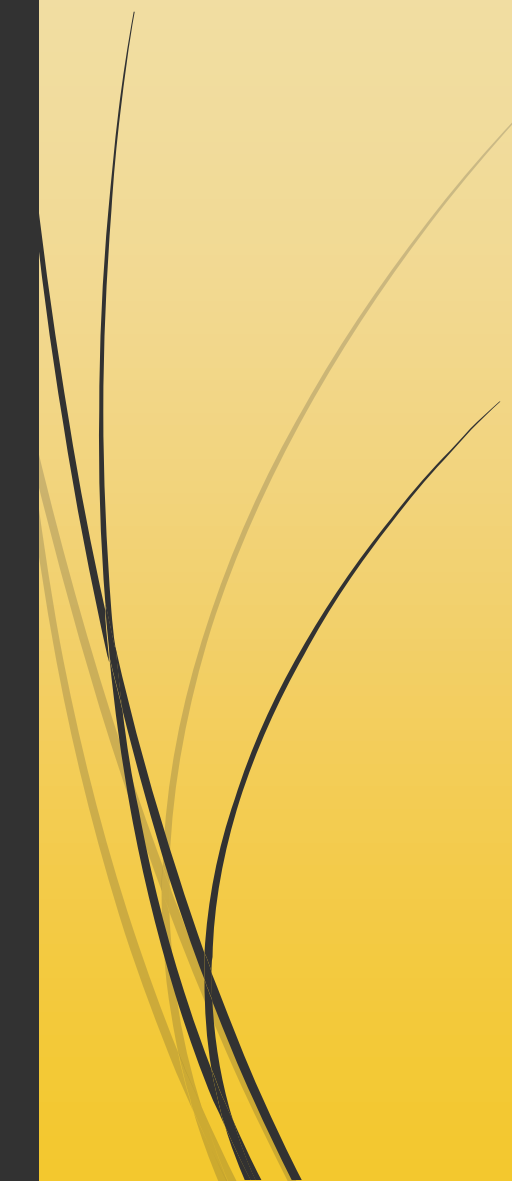
➤ ๔. การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

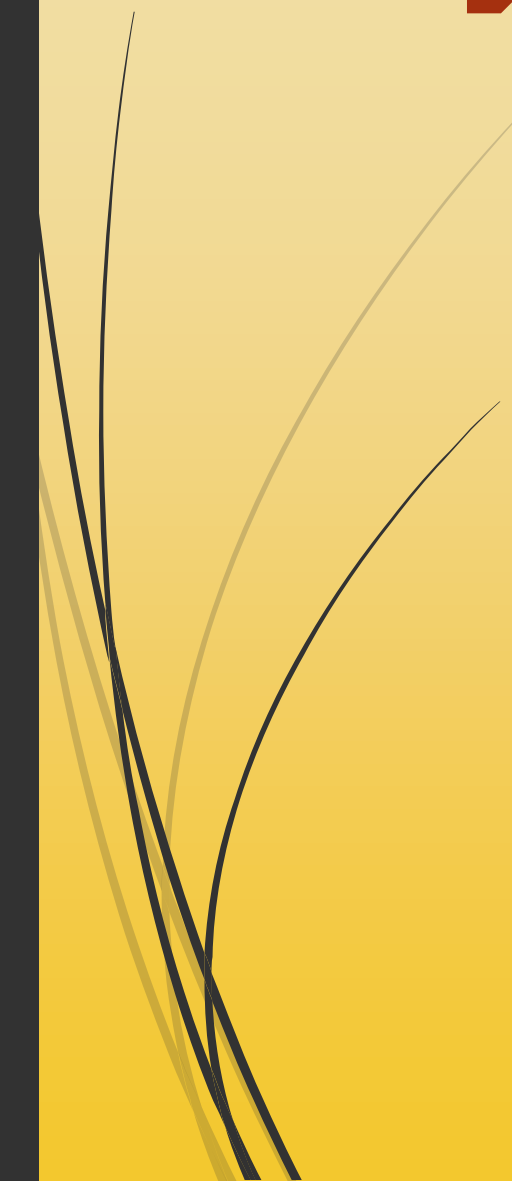
- คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันอังคารที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ประชุมได้พิจารณาเลือก พลโทเฉลิมชัย จารวัตร์ เป็นประธานคณะกรรมการ และเลือก โล่โสทัศน์ จิตรปฎิมา เป็นเลขานุการ คณะกรรมการ จากนั้นได้พิจารณากำหนดแนวทางในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

-
- ๑. คณะกรรมาธิการได้มีมติให้ตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อทำหน้าที่ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตราต่างๆ ของร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมาธิการแล้วเสนอต่อที่ประชุม ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวนี้มีนายอมร จันทรสมบูรณ์ เป็นประธาน
 - ๒. คณะกรรมาธิการได้กำหนดหลักการในการดำเนินการ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ โดยยึดถือหลักความมั่นคงของชาติ ความผาสุกของประชาชน และ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักในการแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ โดยมี ข้อมูลประกอบการพิจารณา คือ คำแปรญัตติของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความคิดเห็นของกรรมการแต่ละคน ความคิดเห็นของสมาชิกในการพิจารณาในวาระที่ ๑ และความคิดเห็นของสื่อมวลชนและบุคคลในวงการต่าง ๆ

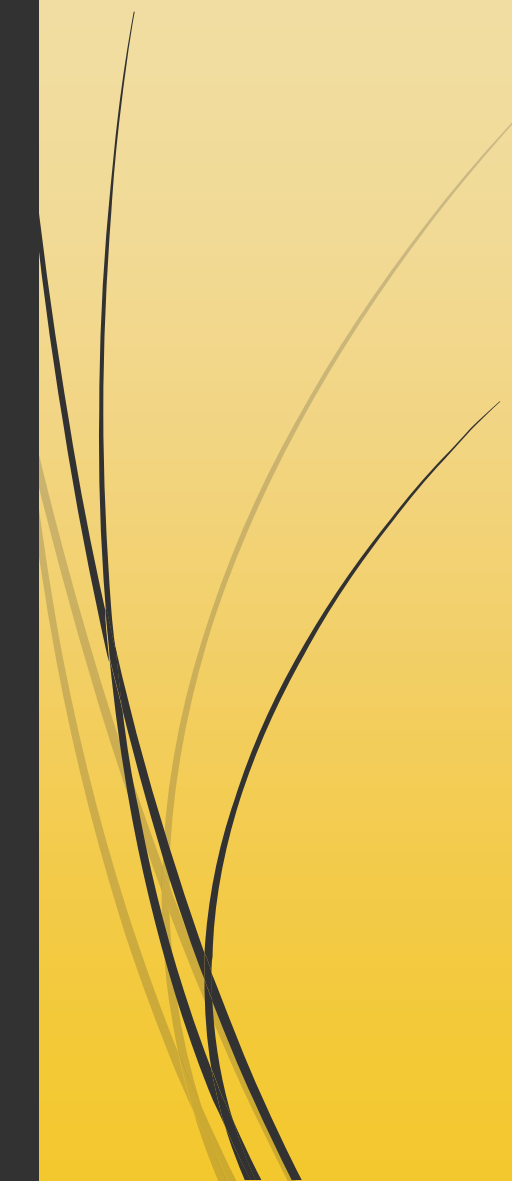
๓. คณะกรรมาธิการได้กำหนดขั้นตอนการพิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญ โดยจะพิจารณาไปตามลำดับหมวดและมาตราไป ส่วนหมวดใดที่มีปัญหายุ่งยาก คณะกรรมาธิการก็จะพิจารณาในหลักการทั่ว ๆ ไปก่อนแล้วจึงพิจารณาเป็นรายมาตราไป เมื่อคณะกรรมาธิการได้มีมติในหลักการเป็นเช่นใดแล้ว ก็จะมอบหมายให้คณะทำงานไป พิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว เพื่อนำมา เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการ พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ส่วนคำปรารภและบทเฉพาะกาลนั้น คณะกรรมาธิการจะได้พิจารณาภายหลัง เมื่อได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา ๆ เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้คำปรารภและบทเฉพาะกาลมีเนื้อหาสอดคล้องกับ เนื้อความใน มาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ

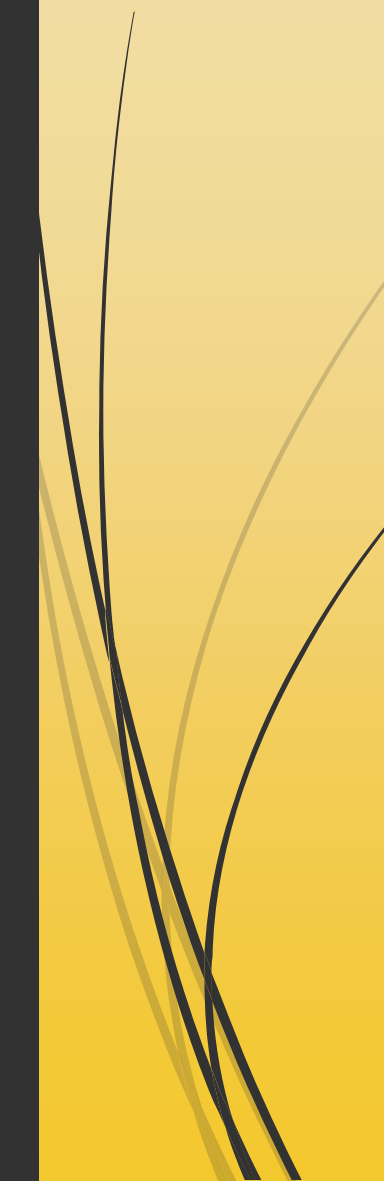
-
-
๔. ในการพิจารณาหมวดรัฐสภา คณะกรรมการการมีมติไม่เห็น ด้วยกับหลักการของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ที่กำหนด ให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า สภามีสภาผู้แทน เพียงสภาเดียว คณะกรรมการจึงได้มอบหมายให้คณะทำงานไปพิจารณาแก้ไขปรับปรุง บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในหมวดนี้ให้มีสภาผู้แทนราษฎรสภาเดียว ตามมติของที่ประชุม พร้อมทั้งแก้ไขบทบัญญัติ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวด้วย มาเสนอต่อที่ ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาพร้อมกับการพิจารณาคำแปรญัตติของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

-
-
- ๕. ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการการนี้ ได้มีสมาชิก เสนอคำแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๕๔ ราย คณะกรรมการก็ได้ดำเนินการพิจารณา เมื่อกรรมการได้พิจารณาแก้ไข ปรับปรุงบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญพร้อมทั้งคำแปรญัตติที่สมาชิกเสนอให้ คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว คณะกรรมการได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนี้ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ต่อไปเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

➤ ๕. การพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

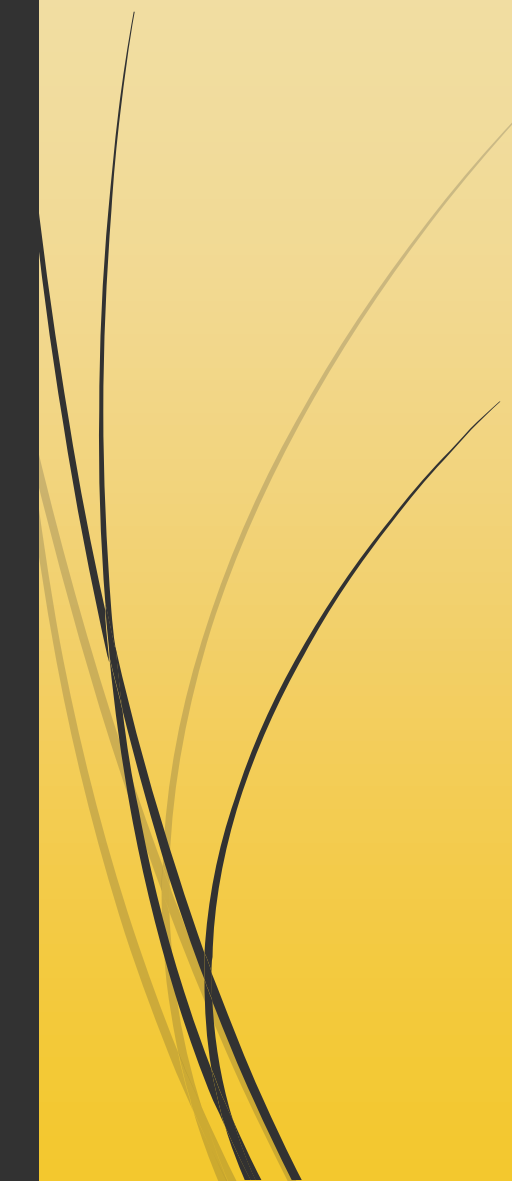
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติเริ่มประชุมพิจารณาเรียงตามลำดับ มาตราตั้งแต่ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๗๒๕๒๑ วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ จนกระทั่งเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในหมวด ๖ ซึ่งว่าด้วยรัฐสภาที่คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ เสนอมา นั้น ให้มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎร แต่ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญนำ ร่างรัฐธรรมนูญหมวด ๖ นี้ ไปพิจารณาแก้ไขให้สอดคล้องกับ ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่จะให้ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภา ผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งมาตราที่เกี่ยวข้องและบทเฉพาะกาลไปพิจารณาใหม่ ซึ่งที่ประชุมมี มติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๑๙๕ ต่อ ๑ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๖/ ๒๕๒๑ วันพฤหัสบดีที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้นำร่างรัฐธรรมนูญที่ไปพิจารณา ใหม่นี้มาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในวันพฤหัสบดีที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑

-
-
- ในการพิจารณาแก้ไขใน “หมวด ๖ สภาผู้แทนราษฎร” ตามร่าง ที่คณะกรรมการการเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้เป็น “หมวด ๖ รัฐสภา” ซึ่ง ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ตามมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้น คณะกรรมการได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๗ คณะรัฐมนตรีหมวด ๑๐ ตุลาการ รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล และมาตราที่เกี่ยวข้อง กับหมวด ๖ นี้ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกันโดยถือร่างของคณะกรรมการพิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญเป็นหลักประกอบกับคำแปรญัติติของสมาชิกที่ขอสงวนคำแปรญัติติในเรื่อง เกี่ยวกับบทบัญญัติ ๒ สภา

-
-
- คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญหมวด 5 รัฐสภา และมาตราที่เกี่ยวข้องตั้งแต่วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ จนถึงวัน จันทร์ที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ การประชุมพิจารณา ๓ ครั้ง ประธานคณะกรรมการได้ส่งบทบัญญัติที่ได้แก้ไขใหม่พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันอังคารที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ จนจบร่างในวันศุกร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ หลังจากนั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาเป็นการสรุปเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในวันพุธที่ ๒๙ และวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการจบการพิจารณาในวาระที่ ๒

➡ ๖. การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวาระที่ ๓

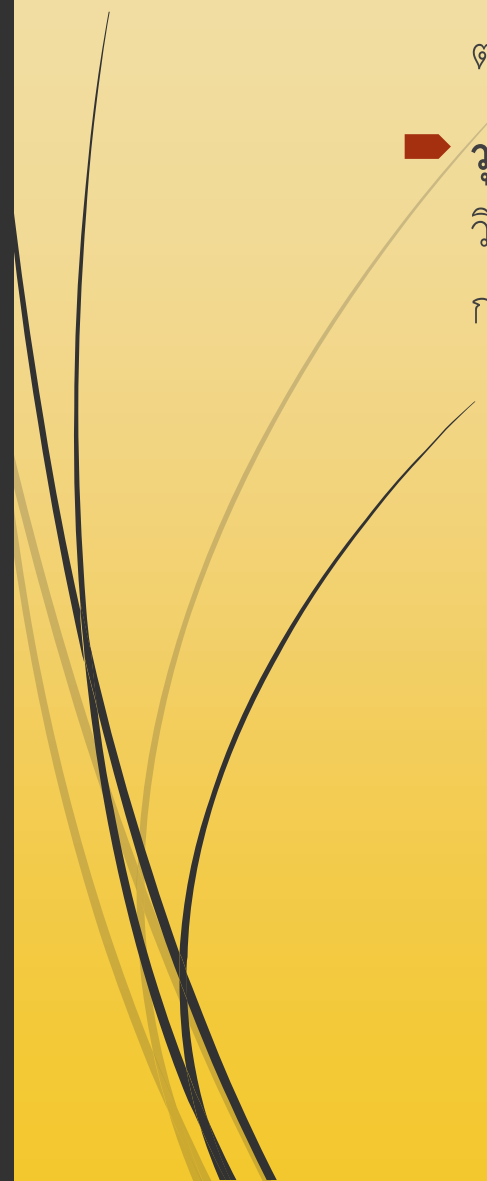
- ➡ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้ กำหนดให้การพิจารณาในวาระที่ ๓ กระทำได้เมื่อการพิจารณาในวาระที่ ๒ ได้ล่วงพ้นไปแล้ว สืบหาวัน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๓ ในวัน จันทร์ที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เริ่มตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกาในการประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๓ ดังกล่าวนี มีสมาชิกมาประชุม ๓๔๒ คน พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เชิญสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ตรวจนับคะแนน ๔ คน คือ พลตรีกรมล พิจิตรคดีพล, พลอากาศตรีจรรยา สุคนธทรัพย์, ร้อยตำรวจโทชาญ มนุธรรม, คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์ และ นางเต็มสิริ บุญยสิงห์

-
-
- ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้ กำหนดให้การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ ๓ เป็นการลงคะแนนโดยวิธีเรียกชื่อและต้องมี คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของ จำนวนสมาชิกทั้งหมด ผลการลงมติปรากฏว่ามีสมาชิกเห็นชอบด้วย ๓๓๐ คน สมาชิกไม่ เห็นชอบ ๙ คน สมาชิกงดออกเสียง ๓ คน
 - มติของที่ประชุมเป็นเสียงเห็นชอบด้วย ๓๓๐ คนนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเป็นอันว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีมติให้ความเห็นชอบในการนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญต่อไป

- เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ประธานสภานิติบัญญัติได้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นไป มีจำนวนมาตราทั้งสิ้น ๒๐๖ มาตรา

ลักษณะสำคัญของรัฐธรรมนูญ

- เนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำหลักการของ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๑ และรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๗ มาเป็นหลักในการพิจารณา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงวางแนวการปกครองไว้คล้ายกับรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับข้างต้น กล่าวคือยึดหลักการของ “ระบบรัฐสภาเป็นหลักในการปกครอง” โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

-
- ➡ **รัฐสภา** ประกอบด้วย ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกันย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
 - ➡ **วุฒิสภา** วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยัง ประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี บริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด
-

- ➡ **สมาชิกวุฒิสภา** นี้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร วาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี ในวาระเริ่มแรกเมื่อ ครบ ๒ ปี ให้ออกจากตำแหน่งจำนวนหนึ่งในสามโดยวิธีจับสลาก และเมื่อครบ ๔ ปีให้ สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับสลากออกเมื่อครบ ๒ ปีแรกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับสลาก หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้พึง เศษทิ้ง และได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการออกกฎหมายและการควบคุมการบริหาร ราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีเกือบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร
- ➡ **สภาผู้แทนราษฎร** ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง โดยคำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศ สิ้นสุดก่อนปีที่มีการเลือกตั้งหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

▶ จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นคนให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน จังหวัดนั้นได้หนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมี ราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคนก็ให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งต่อต่อจำนวนราษฎรทุก หนึ่งแสนห้าหมื่น เศษหนึ่งแสนห้าหมื่นถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น วาระใน การดำรงตำแหน่ง คราวละ ๔ ปี

▶ **คณะรัฐมนตรี** ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกไม่ เกิน ๔๔ คน มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งประธานรัฐสภาเป็น ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ว่าในการ ดำเนิน นโยบายบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของ ตน และต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อสภา ผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรีและ กำหนดห้ามมิให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (ยกเว้นในช่วงใช้ บทเฉพาะกาล) ซึ่ง เหล่านี้เท่ากับมอบอำนาจให้ประชาชนอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้วาง หลักสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้นรัฐธรรมนูญนี้ยังได้ ประกาศอุดมการณ์ในการปกครองของชาติไว้อย่างชัดแจ้งว่า “ประเทศไทยมีการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

➤ **พรรคการเมือง** หลักการเกี่ยวกับองค์กรพรรคการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้นำมาบัญญัติไว้ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

➤ ๑. กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองใดพรรค การเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว (ยกเว้นช่วงใช้บทเฉพาะกาล)

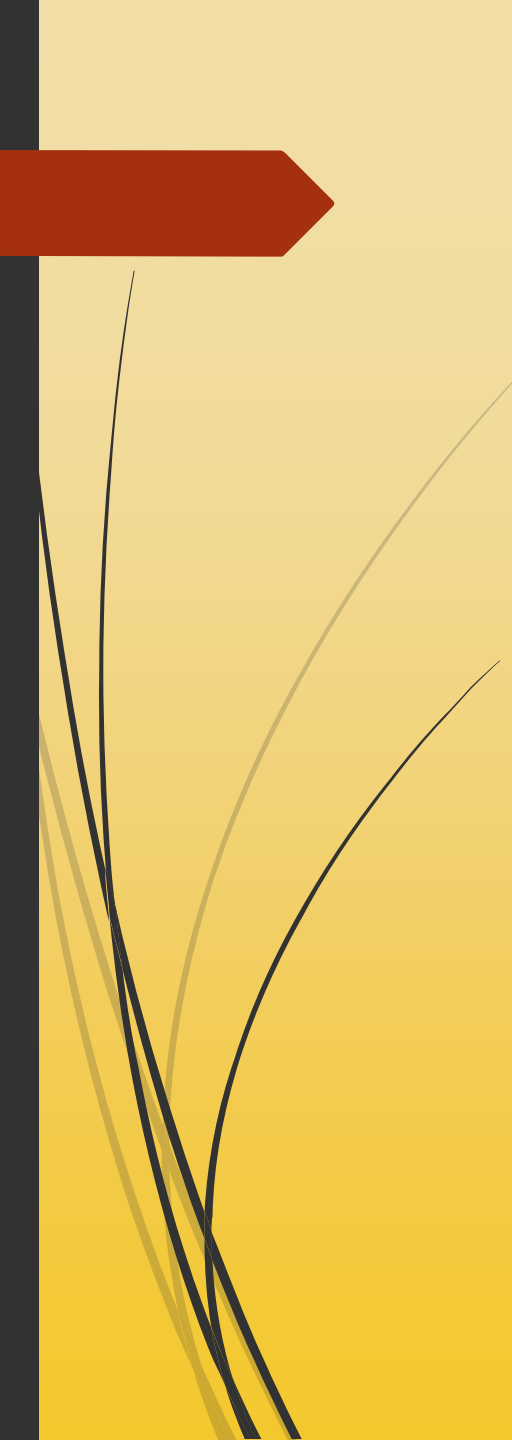
➤ ๒. กำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกพรรคเข้าสมัครรับ เลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะถึง มีในการเลือกตั้งครั้งนั้น ถ้าส่งไม่ครบตามที่กำหนดให้ยุบพรรคการเมืองนั้นเสีย

➤ ๓. ในแต่ละเขตเลือกตั้งพรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัคร รับเลือกตั้งเป็นคณะให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งและจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต

➤ ๔. เมื่อพรรคการเมืองส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้วจะ ถอนการสมัครรับเลือกตั้งมิได้

➤ ๕. หลักการสร้างระบบพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้มี ประสิทธิภาพในการควบคุมสมาชิกในพรรค โดยเฉพาะสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่งเมื่อลาออกจากสมาชิกพรรคหรือ พรรคมีมติให้ออก

- ➡ ๖. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติจะ กระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ พรรครับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน
- ➡ ๗. กำหนดให้พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกครบตามที่กำหนด เท่านั้น จึงจะเป็นพรรคการเมืองที่มีสิทธิส่งสมาชิกของ พรรคลงสมัครรับเลือกในการเลือกตั้ง ทั่วไปที่มีขึ้นได้ในแต่ละครั้ง
- ➡ สำคัญ ๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตามที่ได้สรุปมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ดี คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญก็ดี จะเน้นและให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษในการพิจารณาถึง องค์ประกอบสำคัญที่เป็นองค์กร ในการปกครองและบริหารราชการแผ่นดิน ๒ องค์กร คือ รัฐสภาอันเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย บัญญัติและคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจบริหาร ซึ่งสามารถแยกเป็นส่วนย่อยได้ ดังนี้

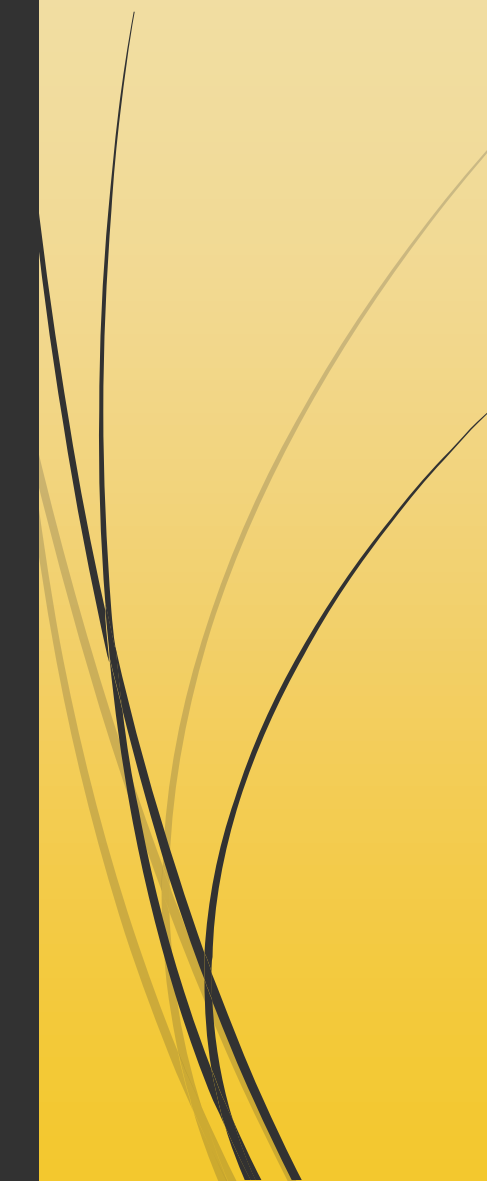

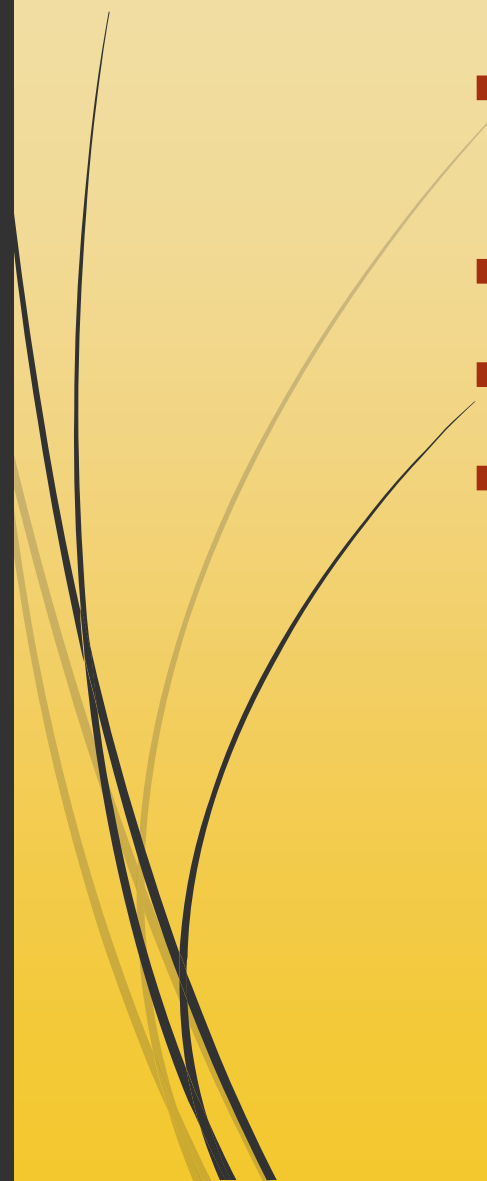
๑. รัฐสภา ได้แก่

- ๑.๑ ลักษณะของรัฐสภา
- ๑.๒ วุฒิสภา
- ๑.๓ พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
- ๑.๔ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ
- ๑.๕ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

๒. คณะรัฐมนตรี

- ๒.๑ คุณสมบัติของรัฐมนตรี
- ๒.๒ การแถลงนโยบาย
- ๒.๓ การยุบสภา

-
-
- จากนั้นคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเค้าโครงการพิจารณา หลักการของรัฐธรรมนูญพร้อมทั้งความคิดเห็นของ คณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางของ ระเบียบการปกครองที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในหลักการย่อย ๆ เพื่อนำไปบัญญัติเป็น มาตราต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เนื้อหาสาระก็เป็นเช่นเดียวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา อันมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันที่เป็นจุดเด่นของรัฐธรรมนูญนี้ก็คือ การเพ่ง จุดไปที่พรรค การเมืองที่เป็นกลไกอันจะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองทั้งรัฐบาลและ รัฐสภา ซึ่งได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับ พรรคการเมืองและการเลือกตั้งเอาไว้เพื่อที่จะสร้าง ระบบพรรคการเมืองให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการ เกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นได้ กล่าวไว้แล้วข้างต้นที่เกี่ยวกับองค์กรพรรคการเมือง

-
-
- **บทเฉพาะกาล** ในช่วง ๔ ปีแรกของการประกาศรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับหลาย มาตราด้วยกัน แต่ที่เด่น ๆ นั้นพอสรุปประเด็นใหญ่ ๆ ได้ดังนี้
 - ๑. การเสนอร่างพระราชบัญญัติจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับคำ รับรองจากคณะกรรมการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติเสียก่อน
 - ๒. การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่ ต้องสังกัดพรรคการเมือง
 - ๓. ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้
 - ๔. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๓๗ จะกระทำในการประชุมกันของรัฐสภา

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

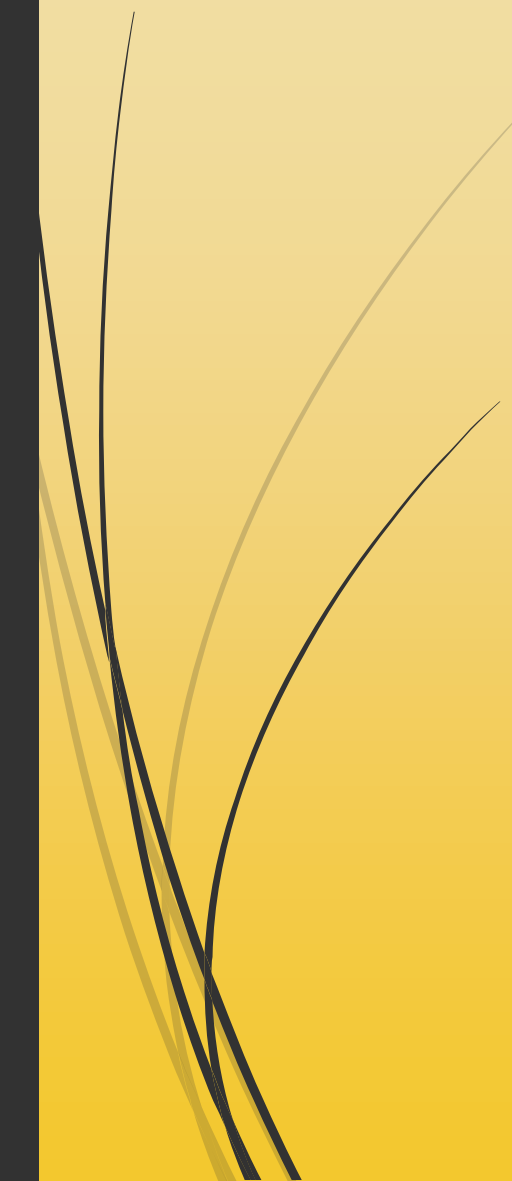
- นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นต้นมา ได้มีการเสนอขอแก้ไขมาแล้วถึง ๗ ครั้งด้วยกัน รวมร่างที่ เสนอขอแก้ไข ๑๐ ฉบับ แต่มีอยู่ ๒ ครั้งที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบ จากรัฐสภา ครั้งที่ ๑ คือ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขวิธีการเลือกตั้งจากรวมเขตจังหวัดเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้งมาเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้ง ตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเปลี่ยนจากการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคณะมาเป็นการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรียงรายบุคคล ครั้งที่ ๒ คือ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งแก้ไขให้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

- ➡ ส่วนประเด็นที่เคยมีความพยายามขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังต่อไปนี้
- ➡ ๑. **สิทธิเสรีภาพชนชาวไทย** การพยายามแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และคณะในมาตรา ๒๔, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๐, ๓๗ และเพิ่มเติมมาตรา ๒๙ ทวิ โดยนำเอารัฐธรรมนูญปี พ.ศ.๒๕๑๗ มาบัญญัติไว้แทน
- ➡ ๒. **วุฒิสภา** มีการแก้ไขในมาตรา ๘๔, ๒๖ และเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ ทวิ ทั้งนี้เพื่อลดบทบาทวุฒิสภา ในส่วนนี้มีการเสนอแก้ไขในปี พ.ศ.๒๕๒๓ และพ.ศ. ๒๕๒๕ ในร่างของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และคณะ
- ➡ ๓. **ประธานสภาผู้แทนราษฎร** มีการพยายามแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ พ.ศ. ๒๕๒๔ พ.ศ. ๒๕๒๕ และแก้ไขได้สำเร็จใน พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยให้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา
- ➡ ๔. **วิธีการเลือกตั้ง** ในประเด็นนี้จะมีมีความพยายามแก้ไขใน ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และแก้ไขได้สำเร็จใน พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยแก้ไขมาตรา ๙๐ ๙๑, ๙๔ และเพิ่มเติมมาตรา ๙๐ ทวิ โดยใช้วิธีการเลือกตั้งจึงเปลี่ยนมาเป็นแบบแบ่งเขต จังหวัดและให้ประชาชนเลือกแบบเรียงรายบุคคล

- ๕. คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้รับสมัครเลือกตั้ง มีความพยายามแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ในมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔
- ๖. กฎอัยการศึก ขอแก้ไขมาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๖๐ โดยรัฐบาลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ในกรณีประกาศกฎอัยการศึก เกินกว่า ๓ ครั้ง
- ๗. นายกรัฐมนตรี มีความพยายามแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ๘. การแถลงนโยบาย ขอแก้ไขมาตรา ๑๕๑ ให้สภาผู้แทน ราษฎรลงมติไว้วางใจคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับบริหารประเทศ
- ๙. บทเฉพาะกาล ในประเด็นนี้มีความพยายามที่จะแก้ไขใน หลายครั้ง ในขณะที่บทเฉพาะกาลมีผลใช้บังคับอยู่ ทั้งนี้ เพื่อลดอำนาจของวุฒิสมาชิกให้ น้อยลง และแยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการการเมือง

➤ ฉบับที่ ๑๔. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๓๔

- **ความเป็นมา** เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๔ ซึ่งประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ภายหลังจากที่ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วย เหตุผล ๕ ประการของแถลงการณ์พอสรูปได้ดังนี้
- ประการแรก คณะผู้บริหารประเทศมีพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บัง หลวง ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้กับ ตนเองและพรรคพวกอย่างรุนแรงที่ไม่เคยเป็นมาก่อน
- ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการ ประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต ที่ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือ ของนักการเมือง นับเป็นการทำลายขวัญ กำลังใจและชนบทรธรรมเนียมประเพณีของข้าราชการอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ในอดีต

-
-
- ▶ ประการที่สาม รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภาเป็นที่ประจักษ์ว่า เนื้อหาของการปฏิบัติทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ นำประเทศไปสู่การปกครองรูปแบบเผด็จ การทางรัฐสภา โดยมีประชาธิปไตยบังหน้า เป็นการรวมอำนาจการปกครองไว้ได้โดยสิ้นเชิง และเป็นช่องทางก่อให้เกิดการกบฏผลประโยชน์อย่างมหาศาล นับว่าเป็นภัยอันตราย อย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 - ▶ ประการที่สี่ การทำลายสถาบันทางทหาร โดยรัฐบาลใช้ความ พยายามนานับประการ เพื่อบีบบังคับทำลายเอกภาพความรัก ความสามัคคีภายในกองทัพ อย่างต่อเนื่องตลอดมา ซึ่งฝ่ายทหารไม่สามารถจะอดกลั้นอีกต่อไปได้

- ▶ ประการที่ห้า การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐบาลพยายามที่จะเบี่ยงเบนความเป็นจริงและโยนความผิดให้ผู้อื่นซึ่งสร้างความโกรธแค้น ให้แก่พี่น้องประชาชนผู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่งผลจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศครั้งนี้ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ พร้อมกับยุบเลิก วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี

สาระสำคัญ

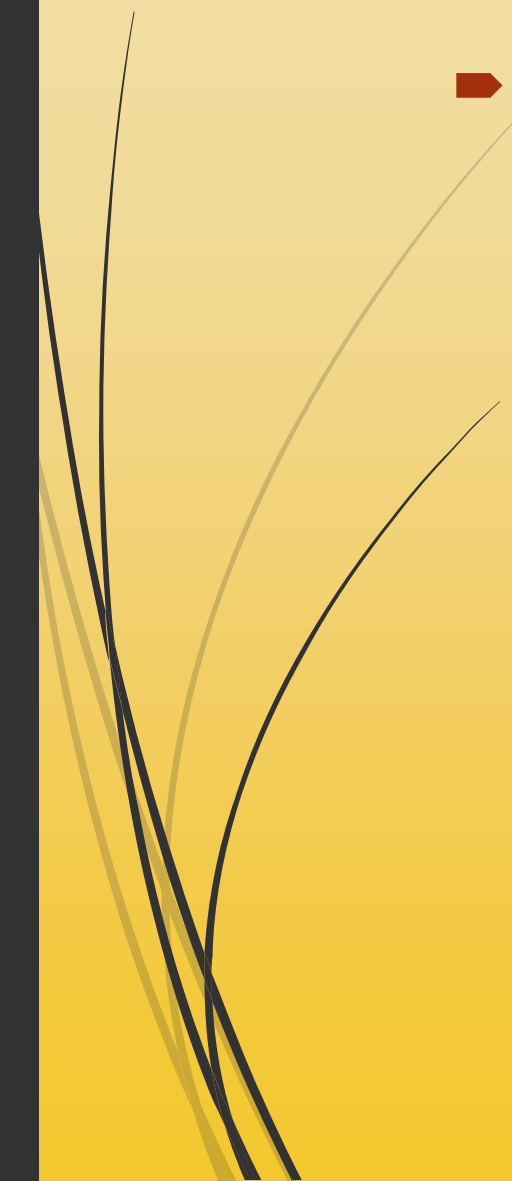
- ▶ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ มีบทบัญญัติรวม ทั้งสิ้น ๓๓ มาตรา ได้วางแนวทางการปกครองประเทศไว้คล้ายคลึงกับธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักรฉบับที่ผ่าน ๆ มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- **๑. รัฐสภา** ตามธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ คือ สภานิติบัญญัติ แห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่าสองร้อยคนแต่ไม่เกินสาม ร้อยคน ซึ่งเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ประกาศแต่งตั้ง สมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติจำนวน ๒๙๒ คน
- **หน้าที่หลัก** ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการ ปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้มีเพียง ๒ ประการ ดังนี้
- **ประการแรก** คือ จัดทำรัฐธรรมนูญโดยคำนึงถึงการเลือกตั้ง ทั่วไปซึ่งจะมีขึ้นภายใน พ.ศ. ๒๕๓๔ ในการนี้ให้สภานิติ บัญญัติแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวนไม่เกิน ๒๐ คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอสภานิติบัญญัติ พิจารณาและผลการ พิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หากไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมานั้น ก็ให้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งถ้าการร่างและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวจะมีผลให้ไม่อาจจัด ให้มีการเลือกตั้งได้ภายใน พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ขยายเวลาการจัดให้มี การเลือกตั้งออกไปอีก ๑๒๐ วันนับแต่วันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๓๔

- อย่างไรก็ตาม หากสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติดูแลไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่อีก ก็ให้สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติดูแลทั้งหมดพ้นจากตำแหน่งไป และให้สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ร่วมกับคณะรัฐมนตรีพิจารณานำรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทยฉบับใดฉบับหนึ่งที่เคยประกาศใช้มาแล้วประกาศใช้ เป็นรัฐธรรมนูญต่อไป
- ประการที่สอง คือ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติและพิจารณา อนุมัติพระราชกำหนดเท่านั้น ซึ่งเป็นการเสนอโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติดูแลเสนอไม่ได้
- สำหรับอำนาจหน้าที่ประการอื่น ๆ ที่รัฐสภาในระบอบประชาธิปไตยพึงมี เช่น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถามหรือ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นต้น ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ฉบับนี้ก็ไม่มีกำหนดไว้แต่อย่างใด

- **๒. สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ** ประกอบด้วยบุคคลใน คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยหัวหน้า รสช. เป็นประธานสภา รสช. รอง หัวหน้า รสช. คนหนึ่งเป็นรองประธานสภา รสช. และเลขาธิการ รสช. เป็นเลขาธิการสภา รสช.
- **๓. คณะรัฐมนตรี** พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตาม คำกราบบังคมทูลของประธานสภา รสช. และรัฐมนตรีตาม จำนวนที่นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูล ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน
- **๔. ความสัมพันธ์ระหว่างสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภารักษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี**
 - (๑) พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามที่ประธานสภา รสช. นำความกราบบังคมทูล
 - (๒) ประธานสภา รสช. เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการแต่งตั้งประธาน และรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

- ➡ (๓) สภา รสช. ร่วมกับคณะรัฐมนตรีพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับ โฉมฉบับหนึ่งที่เคยประกาศใช้มาแล้ว ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สถานการณ์ บัญญัติแห่งชาติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่
- ➡ (๔) สภา รสช. ร่วมกับคณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายการบริหาร ราชการแผ่นดิน ตลอดจนเสนอแนะให้ความคิดเห็นในเรื่องใด ๆ แก่ คณะรัฐมนตรี
- ➡ (๕) ประธานสภา รสช. หรือนายกรัฐมนตรีอาจขอให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาใดๆ เกี่ยวกับการบริหารราชการ แผ่นดิน
- ➡ (๖) นอกจากการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีแล้ว พระมหากษัตริย์มี พระราชอำนาจให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามที่ประธาน รสช. ถวายคำแนะนำ

-
-
- ➡ (๗) นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของสภา รสช. สามารถ ออกพระราชกำหนดมาใช้บังคับในกรณีฉุกเฉินรีบด่วน และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้วให้เสนอ ต่อสภานิติบัญญัติโดยไม่ชักช้า
 - ➡ (๘) อำนาจพิเศษที่ให้แก่ประธานสภา รสช. และหรือนายก รัฐมนตรีสั่งการหรือกระทำการใด ๆ ได้ และถือว่าเป็น คำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วย ในกรณีเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำ อันเป็นการบ่อน ทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงแห่งชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ เป็น ต้น ซึ่ง การให้อำนาจพิเศษนี้มักกำหนดไว้ในธรรมนูญการปกครองทุกรัฐบาลที่เคยประกาศใช้ บังคับมา

■ ฉบับที่ ๑๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔

■ **ประวัติความเป็นมา** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วย สมาชิกจำนวน ๒๙๒ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำกราบบังคมทูลของประธาน สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ เมื่อร่างเสร็จแล้ว นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

➡ **การดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญ** วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๔ มี พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๒๙๒ คน “มี หน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในการจัดทำรัฐธรรมนูญให้สภานิติบัญญัติคำนึงถึงการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งจะมีขึ้นภายในพุทธศักราช ๒๕๓๔” นอกจากนี้ยังได้ผ่อนคลายนโยบายรองรับการจัดทำรัฐธรรมนูญไว้ว่า “ถ้าการร่างและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวจะมีผลให้ไม่อาจจัดให้มีการเลือกตั้งได้ภายในพุทธศักราช ๒๕๓๔ ให้ขยาย กำหนดเวลาการจัดให้มีการเลือกตั้งออกไปหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นพุทธศักราช ๒๕๓๔

➡ ตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งจำนวนไม่เกินยี่สิบคนทำหน้าที่ร่าง รัฐธรรมนูญ และในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตั้งคณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๐ คน

- ▶ คณะกรรมาธิการได้ประชุมและมีมติเลือกนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็น ประธานคณะกรรมาธิการและเลือกนายทักษพล เจียมวิจิตร เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ ในการดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการได้ศึกษาและพิจารณาสาระของ รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา เป็นแนวทางในการยกร่างโดยคณะกรรมาธิการ ได้ประชุม พิจารณาดำเนินการยกร่างทั้งสิ้น ๓๖ ครั้ง จึงแล้วเสร็จต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๔
- ▶ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญใน วาระที่ ๑ วันที่ ๒๖, ๒๗ และ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๔ มีมติรับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาใน วาระที่ ๒ ต่อไป และตั้งคณะกรรมาธิการพิจารณาต่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๒๕ คน
- ▶ คณะกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้เลือก นายโอสถ โกสิน เป็นประธานคณะกรรมาธิการ และเลือกนายโกเมน ภัทรภิรมย์ เป็นเลขานุการ คณะกรรมาธิการได้ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ๒๗ ครั้ง โดยครั้งแรกได้ประชุม เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๔ และครั้งสุดท้ายวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ จึงพิจารณาแล้วเสร็จ

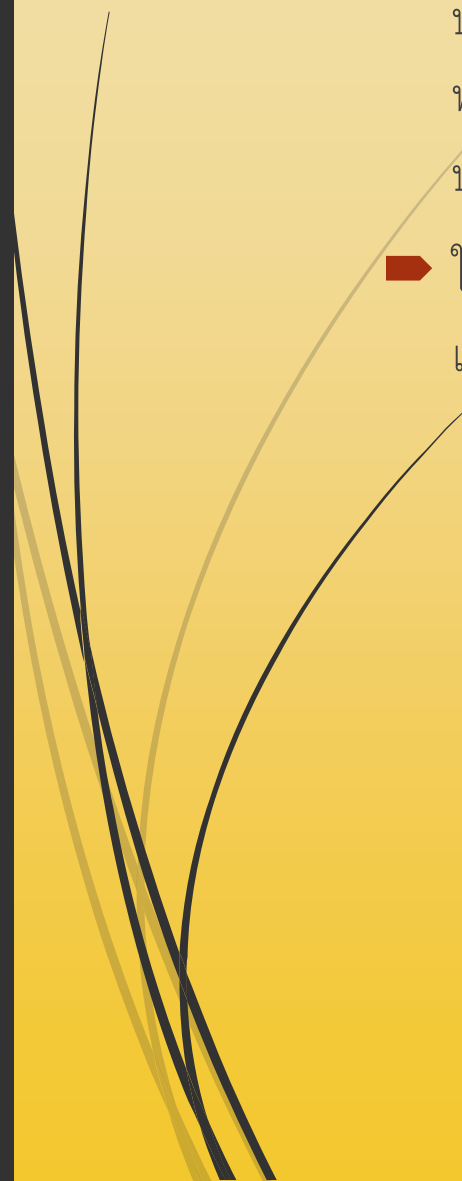
- ➡ ในการประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากคณะกรรมการ จะนำข้อคิดเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติที่ได้อภิปรายไว้ในคราวการประชุมวาระที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๖ — ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๔ มาประกอบการพิจารณาแล้ว ยังได้เชิญผู้แทนของ ส่วนราชการต่าง ๆ มาร่วมชี้แจงแสดงความคิดเห็น และยังได้รับฟังความเห็นของสื่อมวลชน นิสิต นักศึกษาและประชาชนที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของคณะกรรมการ
- ➡ คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสนอร่างรัฐธรรมนูญที่ พิจารณาเสร็จแล้วต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเรียงตามลำดับมาตรา ตั้งแต่วันที่ ๑๙ — ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๔
- ➡ หลังจากได้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราเสร็จสิ้นแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รอเวลาไว้ ๓ วัน เพื่อทบทวนร่างรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง และในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้ประชุมพิจารณาทบทวนร่างรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

- ▶ หลังจากนั้นรอไว้ ๑๕ วัน ก่อนลงมติเห็นชอบวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาและลงมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยคะแนนเสียง ๒๖๖ เสียง ไม่เห็นชอบ ๗ เสียง งดออก เสียง ๔ เสียง และไม่มาประชุม ๑๕ คน
- ▶ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภา นิติบัญญัติแห่งชาติได้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็น กฎหมายสูงสุดของแผ่นดินในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๔ นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๕ ของประเทศไทย
- ▶ **การประกาศใช้** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๒๒๓ มาตรา

สาระสำคัญ

- ➡ ๑. รัฐสภา มี ๒ สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร
- ➡ **วุฒิสภา** ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๗๐ คน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เมื่อครบ ๓ ปีให้จับสลากออกครึ่งหนึ่ง และพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ออกไปเข้า แทนที่เมื่อครบ 5 ปี สมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลากต้องพ้นจากตำแหน่งและมีการ แต่งตั้งสมาชิกเท่าที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่ทุก ๓ ปี
- ➡ **สภาผู้แทนราษฎร** ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๓๖๐ คน ซึ่ง ราษฎรเลือกตั้งโดยคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตามเกณฑ์ จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนมีการเลือกตั้ง

- ▶ จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน ๓ คน ให้แบ่งเขต จังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน ๓ คน แต่ไม่น้อยกว่า ๒ คน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ
- ▶ รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธาน รัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา ในสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองของรัฐสภา วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องอื่นไม่ได้้นอกจากพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติหรือการอนุมัติพระราชกำหนด ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินได้ นอกจากนี้ในบทเฉพาะกาลยังกำหนดให้ในวาระเริ่มแรกการเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ การพิจารณาพระราชกำหนดต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

-
-
- ๒. คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และ รัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน ๔๘ คน มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐมนตรี แต่ในวาระเริ่มแรกให้ประธานสภา รักษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำมิได้
 - ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อ สภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน และต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

➤ ๓. พรรคการเมือง ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับพรรคการเมือง ไว้ดังนี้

- ผู้สมัครรับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง เป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเพียงพรรคเดียว
- พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า ๑๒๐ คน มิเช่นนั้นจะถูกยุบพรรคการเมือง และต้องส่งสมาชิก สมัครรับเลือกตั้งให้ครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต
- มีหลักการสร้างความเข้มแข็งของพรรคการเมือง โดย กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อลาออกจาก การเป็นสมาชิกพรรค การเมืองหรือพรรคการเมืองมีมติให้ออก
- การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องได้รับ การอนุมัติจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกก่อน เช่น การเสนอร่างพระราชบัญญัติ และ การร่วมเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

➤ ๔. การปกครองท้องถิ่น ให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งตามหลักการปกครองท้องถิ่น

➡ **การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ** นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ได้มีการเสนอขอแก้ไข เพิ่มเติมมาแล้ว ๓ ครั้งดังนี้

➡ **ครั้งที่ ๑** มีการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๔ ฉบับ คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขให้

➡ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภาและประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขให้วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรสามารถพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ได้ เช่นเดียวกับสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขโดย ตัดบทบัญญัติที่ให้วุฒิสภามีสิทธิขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง

➡ ข้อเท็จจริงและบทบัญญัติที่ให้วุฒิสภามีสิทธิขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

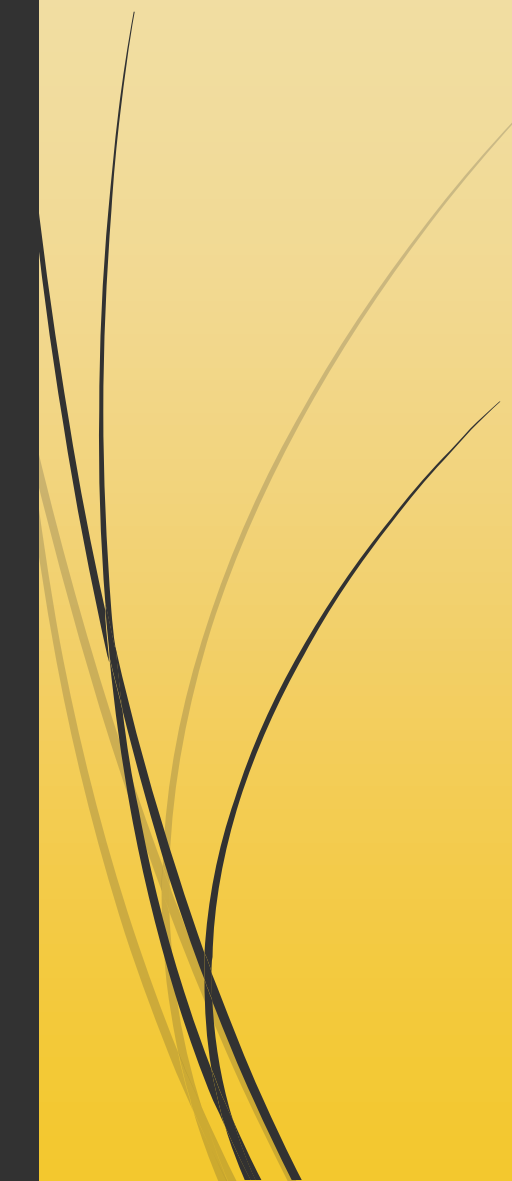
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขให้ นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

➡ **ครั้งที่ ๒** มีการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมเกือบทั้งฉบับ มีสาระสำคัญดังนี้

➤ ๑. รัฐสภา มี ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

➤ **วุฒิสภา** ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองในสามของ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมี ความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครอง แผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี บริบูรณ์ ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ไม่เป็น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง คราวละ ๔ ปี

-
-
- ➡ **สภาผู้แทนราษฎร** ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎร เลือกตั้งโดยคำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัด ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง หนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นคนให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน จังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เศษของหนึ่งแสนห้าหมื่นคนถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือมากกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น มีวาระการดำรง ตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

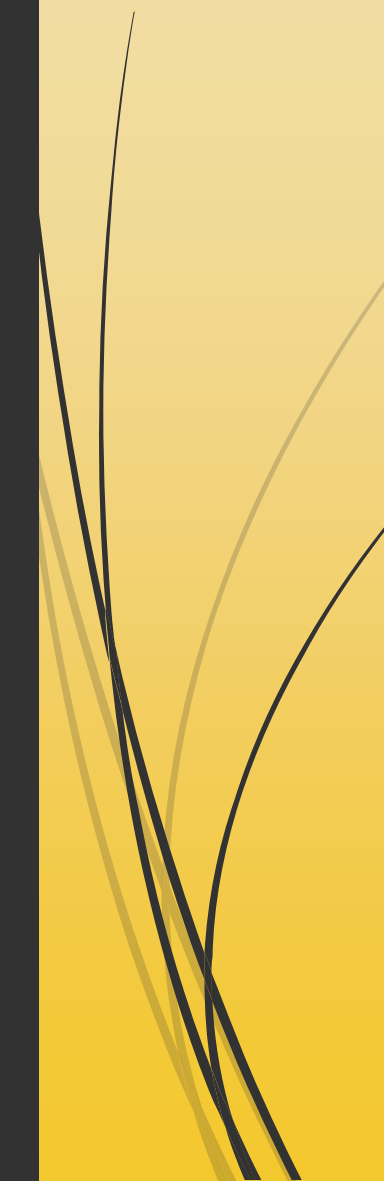
- ๒. คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน ๔๘ คน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี
- ๓. พรรคการเมือง มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้
 - - พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่พึงจะมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น และต้องส่งสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้ง และจะส่งได้คณะเดียวในเขต เลือกตั้งหนึ่งเขต
 - เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้วจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งมิได้
- ๔. เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร กำหนดให้มีการเลือก ตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ภายใน ๖๐ วัน
- ๕. กำหนดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็น ๑๘ ปี
- ๖. ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา และศาลปกครอง

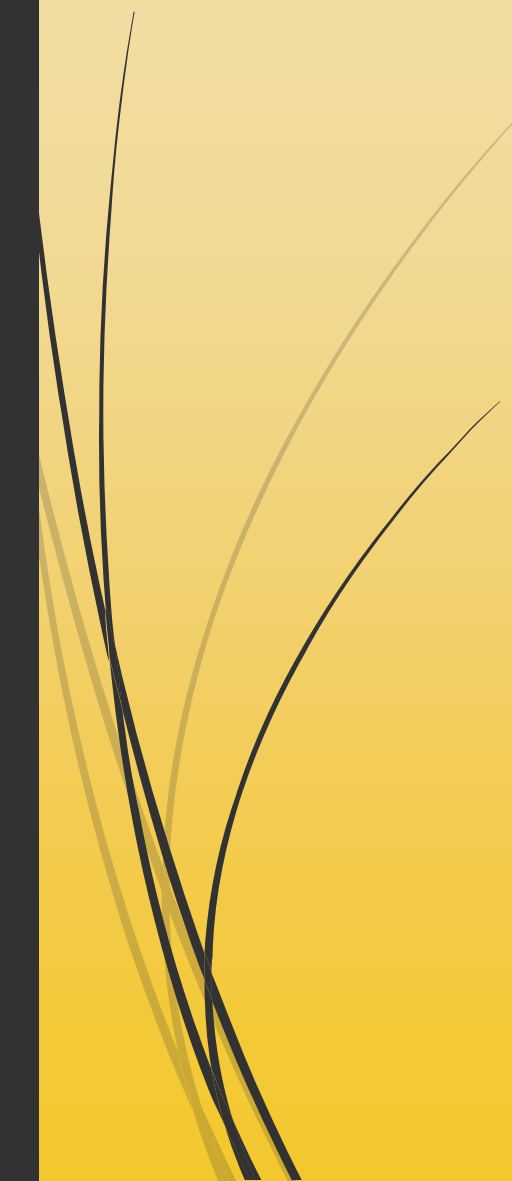
- ➡ **ครั้งที่ ๓** มีการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๙ แก้ไขให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ➡ **การสิ้นสุด** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ถูกยกเลิก เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีระยะเวลาในการใช้บังคับ ๕ ปี ๑๐ เดือน ๒ วัน
- ➡ **เหตุการณ์สำคัญระหว่างการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ**
 - ➡ ๑. วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการ เลือกตั้งทั่วไปจำนวน ๓๖๐ คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคสามัคคีธรรมได้รับเลือกตั้งมาก ที่สุด นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้รับพระบรมราชโองการ แต่งตั้งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้เป็นแกนนำจัดตั้งคณะรัฐมนตรี มีพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็น นายกรัฐมนตรี

➤ ๒. วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระ ราชดำเนินทรงประกอบรัฐพิธี เปิดประชุมรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม และพระราชทาน พระราชดำรัสแก่สมาชิกรัฐสภาตอนหนึ่งว่า “ ขอให้ สมาชิกแห่งสภานี้นึกถึงความสำคัญและ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้มาก เพราะการกระทำทุกอย่างของ แต่ละคนจะมีผล โดยตรงถึงความมั่นคงของประเทศ และสุขทุกข์ของประชาชน จึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้อง ร่วมมือ ประองดองกันปฏิบัติภารกิจทั้งปวงโดยเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถ ด้วยความ สุจริตและด้วยความคิดพิจารณา อันสุขุมรอบคอบ...”

➤ ๓. เหตุการณ์ความไม่สงบระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ อันเนื่องมาจาก การชุมนุมต่อต้านผู้ดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่งผลให้พลเอก สุจินดา คราประยูร ต้องลาออก วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงมีพระ บรมราชโองการแต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเข้ามาดำเนินการ แก้ไข ปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น

- ๔. วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี นำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตั้งใหม่ ภายหลังแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว
- ๕. วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการ เลือกตั้งทั่วไปจำนวน ๓๖๐ คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นประธานสภา ผู้แทนราษฎร และได้เป็นแกนนำจัดตั้งคณะรัฐมนตรี มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี
- ๖. วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบรัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม และ พระราชทานพระราชดำรัสแก่สมาชิกรัฐสภาตอนหนึ่งว่า “ จึ่งขอให้สมาชิกแห่งสภานี้นึกถึง ความสำคัญและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากแล้วพยายามใช้สติปัญญา ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ ด้วยความสำนึกตระหนักว่า การกระทำทุกอย่างของแต่ละคนมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ และสุขทุกข์ของประชาชน...”

-
-
- ๗. การยุบสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๘ โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี นำความขึ้นกราบบังคมทูลอันเนื่องมาจากความขัดแย้งภายในคณะรัฐมนตรี กรณีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - ๘. วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการ เลือกตั้งทั่วไปจำนวน ๓๕๑ คน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งมากที่สุด นายบุญเกื้อ ประเสริฐสุวรรณ ได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นประธานสภา ผู้แทนราษฎร และได้เป็นแกนนำจัดตั้งคณะรัฐมนตรี มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี

-
-
- ๙. วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบรัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม และ พระราชทานพระราชดำรัสแก่สมาชิกรัฐสภาตอนหนึ่งว่า “สมาชิกรัฐสภา คือ ผู้ที่ได้รับ มอบหมายจากประชาชนให้มาปรึกษาหารือกันบริหารประเทศ ให้การปกครองดำเนินไปตาม วิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย และให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชาติบ้านเมือง การปฏิบัติ หน้าที่ของสมาชิกรัฐสภานี้ จึงมีผลโดยตรงต่อความเจริญมั่นคงของประเทศและสุขทุกข์ของประชาชน”
 - ๑๐. การยุบสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๙ โดยนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี นำความขึ้นกราบบังคมทูลอันเนื่องมาจากความขัดแย้งภายในคณะรัฐมนตรี ภายหลังการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ซึ่งไม่ได้รับการ สนับสนุนจากพรรคการเมืองร่วมในคณะรัฐมนตรี

- ๑๑. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป จำนวน ๓๙๓ คน วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคความหวังใหม่ได้รับเลือกตั้ง มากที่สุด นายวันมูหะหมัดนอร์ มะทา ได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นประธานสภา ผู้แทนราษฎร และได้เป็นแกนนำจัดตั้งคณะรัฐมนตรี มีพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็น นายกรัฐมนตรี
- ๑๒. วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดประชุมรัฐสภา ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม และ พระราชทานพระราชดำรัสแก่สมาชิกรัฐสภาตอนหนึ่งว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร² ได้รับมอบหมายจากประชาชน ให้มาปรึกษาหารือกันเพื่อให้การปกครองดำเนินไปตาม วิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย และให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชาติบ้านเมือง ต่อแต่นี้ไป จึงเป็นภาระและความรับผิดชอบโดยตรงของท่านทั้งหลายที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจสามารถ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังสติปัญญา
ความสามารถ...”

➤ ๑๓. ความพยายามขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามแนวทางการปฏิรูปการเมือง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๗ ศาสตราจารย์มารุต บุณาค ประธานรัฐสภา ได้ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งชื่อว่า คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย มีศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธาน มีศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล เป็นเลขานุการ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอรายงานต่อประธานรัฐสภา แต่ รัฐสภายังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ได้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน ต่อมาวันที่ 4 สิงหาคม ๒๕๓๘ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งชื่อว่า คณะกรรมการการปฏิรูปทางการเมือง มีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน มีรอง ศาสตราจารย์ประณต นันทยกุล เป็นเลขานุการ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข วิธีการปฏิรูปทาง การเมือง ตลอดจนวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

➤ ๑๔. สภาร่างรัฐธรรมนูญวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๕ รัฐสภาได้ประชุมเพื่อเลือก สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๙๙ คน มาจากตัวแทนจังหวัดละ ๑ คน รวม ๗๖ คน และ จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๓ คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธานสภา ร่างรัฐธรรมนูญ

➤ ฉบับที่ ๑๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

➤ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ เป็น กฎหมายที่ประชาชนกำหนดบทบาทใช้อำนาจของผู้ปกครองเริ่มจากกำหนดที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจและการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจให้อยู่ในความเหมาะสมพอดีเนอะ ปกครอง สืบเนื่องมาจากการ ปกครองแต่เดิมมีปัญหาในเรื่องของการใช้อำนาจที่ขาดตรวจสอบจึงเกิดระบอบประชาธิปไตยและเกิดหลักนิติรัฐขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจ ไม่มีขอบเขตดังกล่าว

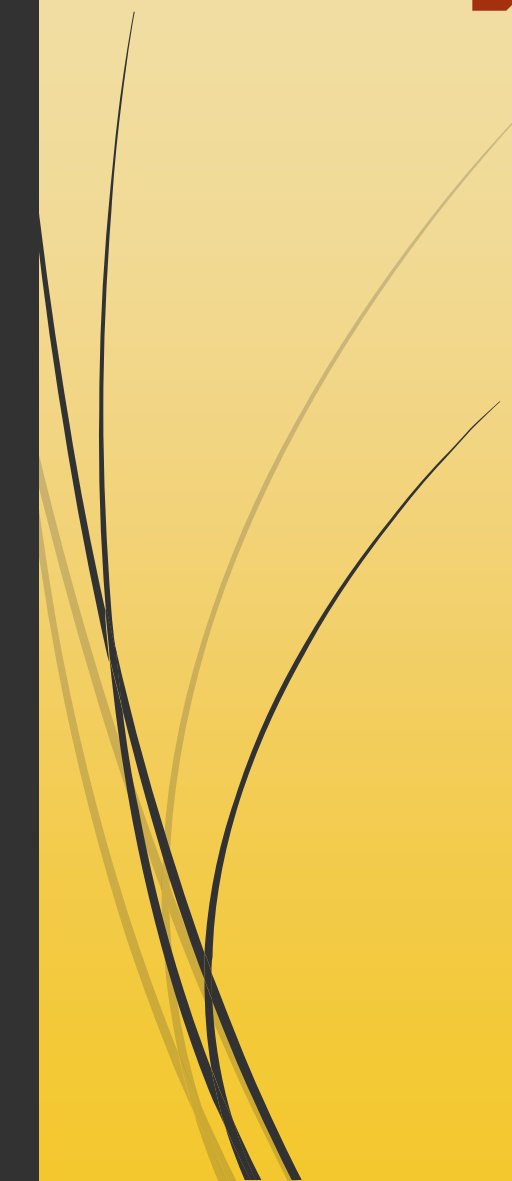
➡ การใช้อำนาจและมีหน้าที่จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ กฎหมายของรัฐของหน่วยงานของรัฐและของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมี กฎหมาย บัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ การที่รัฐ หน่วยงานของอำนาจและหน้าที่ไว้ การที่รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมี กฎหมายบัญญัติไว้ กฎหมายบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งตาม แบบปัจจุบันของไทยได้แก่สมาชิกสภาผู้แทน (ส.ส.) และสมาชิก วุฒิสภา (ส.ว.) ที่ เลือกตั้งมาจากประชาชน ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเท่ากับว่ารัฐ หน่วยงาน ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะใช้อำนาจและมีหน้าที่กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับการออก ปกครองจะต้องได้รับอนุญาตจากประชาชนโดยมีกฎหมายที่ตัวแทนของ ประชาชนบอก อำนาจและหน้าที่ไว้ และการใช้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวต้องสามารถตรวจสอบและควบคุม ให้อยู่ในความพอเหมาะ และเหมาะสม

➡ การแก้ไขปัญหาของชาติที่มีผลกระทบต่อประชาชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น โดยทั่วไปผู้ที่มิบทบาทในการแก้ไขก็คือ รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การแก้ไข ปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น คือ “กฎหมาย” และกำเนิดของกฎหมายคือ รัฐธรรมนูญ ที่กำหนดขั้นตอนการบัญญัติกฎหมายเพื่อที่จะ นำมาแก้ไขปัญหาสังคม ปัญหา เศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง

➡ ๑. สภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยจะ)

- ➡ ก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิ ราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ สภาพปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยยังล้าหลังประเทศต่าง ๆ ที่ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่มาก โดยเฉพาะประเทศในยุโรปเป็นเหตุทำให้นักเรียนไทยที่ไปศึกษาในประเทศ ต่างๆหวังที่จะใช้ระบอบประชาธิปไตยมาแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของ ไทยให้พัฒนาก้าวหน้าเช่น ประเทศในยุโรป

➤ **๑.๑ ปัญหาทางสังคม** ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. ๒ ประเทศไทยล้าหลังทางด้านการศึกษากว่าประเทศในยุโรปอยู่มาก ซึ่งการ 1 ของ เริ่มต้นของการพัฒนาด้านอื่น อีกทั้งยังจะทำให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมา ประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาด้านอื่น อีกทั้งยังทำให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมาอีกด้วย การศึกษาของไทยในอดีตนั้นอยู่ในวงจำกัดมีความไม่เท่าเทียมกัน ผู้ที่ได้รับการศึกษา จะอยู่ในหมู่ของชนชั้นปกครอง ประชาชนโดยทั่วไปจะได้รับการศึกษาน้อยมาก เมื่อ ประชาชนขาดการศึกษาจึงเป็นผลในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้กล่าวถึง การศึกษาว่าประชาชนถูกกดขี่จากผู้ปกครองและผลของการที่ประชาชนขาดการศึกษาทำให้ การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปด้วยความยากลำบากจนถึงปัจจุบัน

-
-
- หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางในการปกครองประเทศมากขึ้น ปัญหาทางสังคมของไทยได้รับการแก้ไขมา ตามลำดับ แต่เป็นธรรมชาติของสังคมมนุษย์ที่ปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นใหม่เสมอ ซึ่งมนุษย์ใน สังคมจะต้องหาทางเยียวยาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น ซึ่งปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมีผลกระทบ ต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ทั้งนี้เพราะปัญหาทางสังคมเป็นปัญหาพื้นฐาน ของมนุษย์ อีกทั้งปัญหาต่าง ๆ นั้นจะเชื่อมโยงซึ่งกันและกันจากปัญหาหนึ่งสู่ปัญหาหนึ่ง

➡ จากหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าทุกคนมี ความเท่าเทียมกันเสมอภาคกันนั้น ประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลหลักการดังกล่าวอยู่มาก ทั้งนี้ เพราะชนบทรบธรรมเนียมประเพณีของไทยยังมีสิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะการใช้ อำนาจของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนนั้น ยังไม่เป็นไปตาม หลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ว่าผู้ที่มีอำนาจปกครอง ตามกฎหมายจะต้องใช้อำนาจเพื่อ ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ แต่ในความเป็นจริง แล้ว ข้าราชการ เจ้าหน้าที่มักจะใช้อำนาจกดขี่เอาเปรียบ ประชาชน การ แต่ปัญหาทางสังคมมีได้มีอยู่เพียงการศึกษาและการใช้อำนาจของ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ยังรวมไปถึงปัญหาการว่างงาน ปัญหาทางสาธารณสุข ปัญหาค่า ครองชีพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการใช้ แรงงานเด็ก ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหาที่อยู่อาศัย และ ปัญหายาเสพติด ฯลฯ จะเห็นว่าปัญหาทางสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นปัญหา ที่เกี่ยวข้อ เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน จากปัญหาหนึ่งสู่ปัญหาหนึ่ง และปัญหาใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนี้ เพราะเมื่อสังคมมีความเจริญ มากขึ้น มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้น ตามมาซึ่งจะต้องแก้ไข